

Místní Agenda 21 ve Zlínském kraji

Bc. Martina Doupovcová

Diplomová práce
2011

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina DOUPOVCOVÁ**
Osobní číslo: **M09328**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Místní Agenda 21 ve Zlínském kraji**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Vysvětlete podstatu konceptu udržitelného rozvoje.
- Zhodnoťte hlavní teoretická východiska udržitelného rozvoje na místní úrovni v rámci místní Agendy 21.

II. Praktická část

- Charakterizujte proces zavádění místní Agendy 21 v České republice.
- Zpracujte případové studie realizace místní Agendy 21 ve vybraných obcích Zlínského kraje.
- Navrhněte projekt zavádění místní Agendy 21 ve vybrané obci České republiky.

Závěr

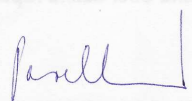
Rozsah diplomové práce: **cca 70**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

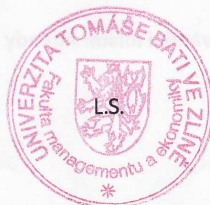
Seznam odborné literatury:

- [1] HRABALOVÁ, S. Teorie a praxe rozvoje měst a obcí. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 93 s. ISBN 8021033568.
[2] KAŠPAR, J., MAREK, J. Příručka pro mapování kvality místních agend 21. Praha: MŽP, 2005. 20 s. ISBN 80-7212-379-3.
[3] KAŠPAR, J., PETROVÁ, M. Místní Agenda 21: Informace, postupy, kritéria. Praha: MŽP, 2006. 55 s. ISBN 80-7212-435-8.
[4] REITSCHMIEDOVÁ, A. a kol. Metodika pro místní Agendy 21 v České republice: Strategie, postupy a techniky uplatnění MA21 na místní a regionální úrovni ČR. 1. vyd. Praha: MŽP, 2003. 113 s.
[5] WOKOUN, R. a kol. Úvod do regionálních věd a veřejné správy. 2. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Jiří Novosák, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **28. března 2011**
Termín odevzdání diplomové práce: **2. května 2011**

Ve Zlíně dne 28. března 2011

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí:
  - bez omezení;
  - pouze prezenčně v rámci Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- na mou bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat náhrady chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohou užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou/diplomovou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;
- odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 2. 5. 2011

Jan Jurečka

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá otázkou udržitelného rozvoje a místní Agendy 21. Je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Hlavním cílem teoretické části je obecně popsat a charakterizovat pojem udržitelný rozvoj a následně i pojem místní Agenda 21. Praktická část je zaměřena na proces zavádění principů udržitelného rozvoje v České republice. Součástí je také podrobná analýza místních Agend 21 v České republice a Zlínském kraji. Značná část práce je zaměřena na případovou studii města Uherské Hradiště, kde jsou zmapováni partneři místní Agendy 21 a navrhnuty řešení, jak celkově zlepšit činnost místní Agendy 21 a spolupráci s partnery.

Klíčová slova: udržitelný rozvoj, Agenda 21, místní Agenda 21, kritéria místní Agendy 21, město Uherské Hradiště, Zlínský kraj

ABSTRACT

This thesis addresses the issue of sustainable development and Local Agenda 21. It is divided into two parts, theoretical and practical. The main aim of the general theory to describe and characterize the concept of sustainable development and, consequently, the term Local Agenda 21. The practical part focuses on the process of implementing the principles of sustainable development in the Czech Republic. Also included is a detailed analysis of Local Agenda 21 in the Czech Republic and the Zlin Region. Much of the work is focused on a case study of Uherske Hradiste, where local partners have been identified in Agenda 21 and propose solutions to improve the overall activities of the Local Agenda 21 and the cooperation with partners.

Keywords: sustainable development, Agenda 21, local Agenda 21, the criteria of local Agenda 21, the town of Uherské Hradiště, Zlin region

Z tohoto místa bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce, panu Mgr. Jiřímu Novosákovi Ph.D. za cenné rady a podnětné připomínky při konzultacích. Nemalý dík patří také pracovníkům Městského úřadu v Uherském Hradišti a místním organizacím, kteří mi poskytli informace související s mým tématem.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9	
I	TEORETICKÁ ČÁST	11
1	VYMEZENÍ POJMU UDRŽITELNÝ ROZVOJ.....	12
2	UDRŽITELNÝ ROZVOJ NA MÍSTNÍ ÚROVNI - MÍSTNÍ AGENDA 21.....	17
2.1	DOKUMENT AGENDA 21	17
2.2	POJEM MÍSTNÍ AGENDA 21	18
2.2.1	Základní součásti systému místní Agendy 21	21
2.2.2	Oblasti podpory místní Agendy 21.....	23
2.2.3	Zapojení veřejnosti do procesu místní Agendy 21	25
2.3	INDIKÁTORY VÝSLEDKU ČINNOSTI MÍSTNÍ AGENDY 21	27
II	PRAKTICKÁ ČÁST	29
3	CHARAKTERISTIKA PROCESU ZAVÁDĚNÍ MÍSTNÍ AGENDY 21 V ČESKÉ REPUBLICĚ	30
3.1	UDRŽITELNÝ ROZVOJ V ČESKÉ REPUBLICĚ	30
3.2	MÍSTNÍ AGENDA 21 V ČESKÉ REPUBLICĚ	31
3.3	KRITÉRIA MÍSTNÍ AGENDY 21.....	33
3.4	INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ MÍSTNÍ AGENDY 21 V ČESKÉ REPUBLICĚ.....	36
4	ANALÝZA MÍSTNÍCH AGEND 21 V ČR.....	39
4.1	VÝVOJ MÍSTNÍ AGENDY 21 V ČESKÉ REPUBLICĚ	39
4.2	ANALÝZA MÍSTNÍ AGENDY 21 DLE TYPŮ MUNICIPALIT	40
4.3	ANALÝZA MÍSTNÍ AGENDY 21 DLE KRAJŮ	42
4.4	ANALÝZA MÍSTNÍ AGENDY 21 DLE KATEGORIÍ	44
5	ZMAPOVÁNÍ MÍSTNÍ AGENDY 21 V UHERSKÉM HRADIŠTI A NÁVRH ŘEŠENÍ	47
5.1	MÍSTNÍ AGENDA 21 V UHERSKÉM HRADIŠTI.....	47
5.2	PARTNEŘI MA 21 V UHERSKÉM HRADIŠTI	49
5.3	SHRNUTÍ A NÁVRH ŘEŠENÍ ROZVOJE MÍSTNÍ AGENDY 21 DO BUDOUCNA.....	58
ZÁVĚR	61	
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	63	
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	68	
SEZNAM OBRÁZKŮ	69	
SEZNAM TABULEK.....	70	
SEZNAM PŘÍLOH.....	71	

ÚVOD

Udržitelný rozvoj se stal jednou z vůdčích myšlenek současného světa. Prakticky všichni usilujeme o nějakou formu rozvoje, všichni chceme zvyšovat kvalitu svého života či bohatství. Tato touha se týká jednotlivých občanů, společenských skupin, ale i celých zemí. S tím jak každý usiluje o zlepšování své ekonomické situace, ovšem vzniká i otázka, zda takový rozvoj není na úkor někoho jiného a současně, zda takový rozvoj dokáže snést prostředí, ve kterém žijeme. A právě tyto otázky jsou středem zájmu myšlenek udržitelného rozvoje, jehož hlavním cílem je dosáhnout ekonomického růstu současně se zachováním sociální rovnosti a ekologické udržitelnosti.

O udržitelném rozvoji se často hovoří na globální úrovni a to v souvislostech s problémy planety Země. Ozónová díra, globální oteplování, kácení deštných pralesů, šíření pouští jsou jen některá témata, která vyvolávají obavy o další osud prostředí kolem nás. Problematika udržitelného rozvoje však byla ukotvena i na místní úrovni a to v rámci konceptu, který se nazývá místní Agenda 21. Jedna z hlavních myšlenek, které stojí v pozadí místní Agendy 21, tvrdí, že globální udržitelnost rozvoje můžeme ovlivnit jednáním na místní úrovni. Jinými slovy bude globální udržitelnost vytvořena složením z aktivit na místní úrovni, a proto je žádoucí zapojovat do problematiky místní Agendy 21 co nejvíce aktérů.

Významnost celého tématu místní Agendy 21 stojí v pozadí jejího výběru jako tématu této diplomové práce, jejímž hlavním cílem je zhodnotit problematiku místní Agendy 21 v České republice a to jednak z koncepčního hlediska chápaného ve smyslu institucí a nástrojů týkajících se této problematiky, jednak stávajícího stavu místní Agendy 21 v České republice a specificky na území Zlínského kraje s důrazem na město Uherské Hradiště, pro které jsou formulovány i návrhy dalšího směřování rozvoje místní Agendy 21. Současně teoretická část práce se zabývá zasazením problematiky místní Agendy 21 v České republice do širších souvislostí teoretických konceptů a zavádění místní Agendy 21 v mezinárodním měřítku.

Má diplomová práce se skládá ze dvou hlavních částí. V teoretické části se práce dotýká pojmu udržitelný rozvoj a především pojmu místní Agenda 21. Obecně je zde popsáno, co tento pojem znamená, proč je výjimečný a k čemu přispívá. V praktické části je představen proces zavádění místní Agendy 21 v České republice. Nedílnou součástí této části práce je také analýza a statistika místní Agendy 21 na republikové i krajské úrovni. V závěru práce

byla vybrána případová studie města Uherské Hradiště, na jehož území byla provedena hloubková analýza stávající situace včetně zmapování partnerů místní Agendy 21 a návrhu řešení, jakým směrem by se místní Agenda 21 mohla dále posouvat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMU UDRŽITELNÝ ROZVOJ

„Nedědíme Zemi po našich předcích, nýbrž si ji vypůjčujeme od našich dětí.“

Antoin de Saint-Exupéry

1.1 POJEM UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Již od samého počátku vývoje lidské společnosti můžeme hovořit o tzv. udržitelnosti. Prioritním motivem konceptu udržitelnosti je udržitelný postoj člověka k přírodě nebo také udržitelný vztah sídel, kde lidé žijí a krajiny kolem nich. Idea udržitelného rozvoje je známá po staletí, nicméně stávající civilizační návyky nejsou vždy v souladu s touto myšlenkou. Změna dosavadních civilizačních návyků je proto nutnost.

Přes výše uvedenou skutečnost dochází ve světě dlouhodobě ke zhoršování životního prostředí a nepraktickému využívání zdrojů. Na existenci tohoto problému reagovala celá řada iniciativ, ke které patří i zřízení Světové komise OSN pro životní prostředí a rozvoj (*World Commission on Environment and Development - WCED*) v roce 1983, v jejímž čele stanula norská fyzička a politička Gro Harlem Brundtland. Výstupem práce této komise se stala dnes již klasická zpráva z roku 1987 (*Brundtlandova zpráva*), která uvádí jednu z nejvíce používaných definicí (trvale) udržitelného rozvoje.¹

Definice říká, že:

„(Trvale) udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.“²

V České republice je tato Zpráva známá pod názvem „Naše společná budoucnost“, byla vydána v roce 1991 a kromě definice udržitelného rozvoje se také dopodrobna zabývá podmínkami a změnami nutnými pro udržitelný rozvoj na celé Zemi.³

---

¹ ŠUŠLÍKOVÁ, M. *Výchova a osvěta – klíč k udržitelnému rozvoji*. [online]. [cit. 2011-04-17]. Dostupné z: <http://www.unesco-kromeriz.cz/udrzitelny_rozvoj/co_je_udrzitelny_rozvoj.pdf>.

² BRUNDTLANDOVÁ, G. *Naše společná budoucnost: světová komise pro životní prostředí a rozvoj*. Praha: Academia, 1991.

³ ŠUŠLÍKOVÁ, M. *Výchova a osvěta – klíč k udržitelnému rozvoji*. [online]. [cit. 2011-04-17]. Dostupné z: <http://www.unesco-kromeriz.cz/udrzitelny_rozvoj/co_je_udrzitelny_rozvoj.pdf>.

Správné uchopení pojmu udržitelný rozvoj není zcela jasné a jednoduché. Existuje již nespočet definic a přístupů zabývajících se pravým významem tohoto slova. V minulosti udržitelný rozvoj nebyl tak hojně používaným, avšak v průběhu dvacátého století se stal jedním z vůdčích konceptů fungování lidské společnosti. Dříve dominantní ekologický pohled byl doplněn celou řadou dalších oblastí. Pojem udržitelný rozvoj tak není již v současnosti používán pouze ve spojení s ekologií či životním prostředím, ale zasahuje do ekonomických a sociálních oblastí. (Půček, 2007)

Jednotlivé významy pojmu udržitelného rozvoje popsala Pracovní skupina pro udržitelný rozvoj regionů, obcí a území při Ministerstvu pro místní rozvoj, která tento pojem rozčleňuje do tří základních konceptů:

- První koncept je chápán ve smyslu obecně formulovaného konceptu udržitelného rozvoje (definice dle komise Brundtlandové z r. 1987), který je definován jako takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích a aniž by se to dělo na úkor jiných národů. Tuto definici je možno vykládat obecně eticky, naráží však na problém definice potřeb budoucích generací.
- Druhý koncept je založen na rovnováze tří pilířů udržitelného rozvoje v podobě ekonomického, sociálního a environmentálního pilíře (definice ze Světového summitu k udržitelnému rozvoji v Johannesburgu v r. 2002). Udržitelnost je chápána jako vyváženost vývoje mezi těmito pilíři, tzn. mezi vývojem ekonomiky (ekonomický růst a zaměstnanost), životní úroveň obyvatel (sociální rozvoj respektující potřeby všech) a zátěží životního prostředí (ochrana životního prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů). Cílem je, aby se vývoj v některém pilíři nevyvíjel na úkor ostatních.
- Třetí koncept udržitelného rozvoje vychází z ekonomických principů, resp. z potenciálu kapitálových aktiv (kapitálový přístup k udržitelnému rozvoji). Uvažuje se o kapitálu lidském, sociálním, přírodním, produkčním a finančním. Pokud úhrnný kapitál dlouhodobě roste, vývoj se pokládá za udržitelný.⁴

---

⁴ MMR. *Pracovní skupina pro udržitelný rozvoj regionů, obcí a území* [online]. [cit. 2011-03-17]. Dostupné z: <<http://psur.mmr.cz/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-pojeti-konceptu-udrzitelneho-rozvoje>>.

V současnosti je pojem udržitelný rozvoj spojován zejména s druhým konceptem. Ivan Rynda ve své publikaci *Trvale udržitelný rozvoj* tři hlavní hlediska podrobně komentuje takto:

- **Hledisko ekonomické**

První ze tří tradičních dimenzí udržitelného rozvoje, hledisko ekonomické, zahrnuje jednak finanční nástroje pobídkového charakteru na podporu podnikatelských aktivit pro ty subjekty, které se nechtějí přizpůsobit principům udržitelnosti dobrovolně, ale také nástroje, které umožňují plně funkčnímu trhu životní prostředí chránit a nikoli jej ohrožovat nebo poškozovat. Zmíněné nástroje mají tedy tři základní funkce. V první řadě je to funkce v podobě příspěvku k ochraně životního prostředí, přírody a krajiny, dále získávání finančních zdrojů k jejich dalšímu použití na ozdravení a ochranu přírody a v poslední řadě funkce přispívající k vyvážené podpoře inovace a modernizace systému životního prostředí.

- **Hledisko sociální**

Hledisko sociální se prvotně snaží o naplnění základních lidských potřeb, jako jsou potřeby tělesné, fyziologické nebo také potřeby lásky, uznání a potřeby bezpečí, tak aby každý člověk měl zachovanou kvalitní životní úroveň. Na druhou stranu jde v případě hlediska sociálního také o to, aby byly naplněny požadavky duchovního charakteru s plným respektem ke kulturním a civilizačním zvláštnostem.⁵

- **Hledisko environmentální**

Základním cílem udržitelného rozvoje je chránit přírodní zdroje tak, aby byly dostupné i pro příští generace. Pro trvalou udržitelnost vývoje životního prostředí musí toky materiálu a energie splňovat tři podmínky:

- intenzita využívání obnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost jejich regenerace,
- intenzita využívání neobnovitelných zdrojů nepřesahuje rychlost, s níž jsou vyvíjeny jejich trvale udržitelné obnovitelné náhrady,
- intenzita znečišťování nepřesahuje asimilační kapacitu životního prostředí.

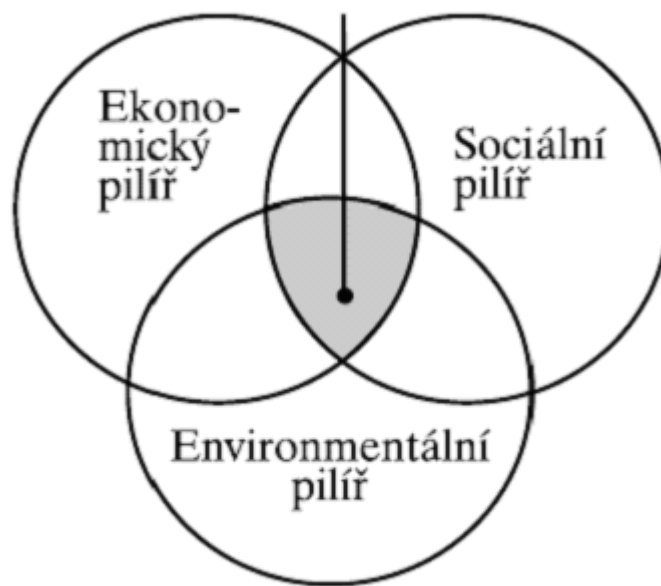
⁵ RYNDÁ, I. *Trvale udržitelný rozvoj* [online]. [cit. 2011-03-15]. Dostupné z: <http://www.czp.cuni.cz/projekty/konf_hledani/Sbornik/Rynda.htm>.

Dosavadní vývoj moderní průmyslové společnosti tyto podmínky nesplňuje. Její ekonomický růst a jím zprostředkovaný sociální vzestup je založen na spotřebovávání neobnovitelných, zejména energetických zdrojů a na extenzivním využívání území pro stavby a výrobní činnosti, aniž by docházelo k adekvátní kompenzaci v podobě navrácení odpovídajících ploch území do přirozeného nepoškozeného stavu. Zvrátit tento nežádoucí vývoj se snaží s jistými patrnými výsledky řada legislativních opatření na národní úrovni, směrnic Evropské unie a mezivládních dohod v celosvětovém měřítku. Opatření směřují především ke snižování zátěže životního prostředí jeho znečišťováním. V územním aspektu se týkají ochrany vybraných zvláště cenných částí území, pro něž stanovují omezení týkající se jejich možného hospodářského využití.⁶

Obrázek 1 znázorňuje vztah tří tradičních dimenzí udržitelného rozvoje:

Obrázek 1 Rovnováha hledisek udržitelného rozvoje

Zdroj: PŮČEK, M.: Udržitelný rozvoj, environmentální řízení a audit

---

⁶ MMR. *Pilíře udržitelného rozvoje* [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/images/pap/KapitolaA/A12_PilireUdrzitelnehoRozvoje_20101115.pdf>.

Podle Reitschmiedové mezi základní principy udržitelného rozvoje patří následující pojmy a navazující myšlenky:

- Životní prostředí – je nutné si uvědomit, že kapacita životního prostředí je omezená. Znamená to především, že musíme snížit rychlost spotřeby zdrojů a produkci znečištění.
- Budoucnost – existuje morální povinnost, aby budoucí generace mohla uspokojovat své potřeby ve zdravém životním prostředí.
- Kvalita života – zahrnuje nejen materiální rozměr, ale také rozměr sociální, kulturní, morální, duchovní, etický a estetický. Lidé mají právo na kvalitní život.
- Rovnost - příležitosti i zodpovědnosti by měly být děleny mezi země, regiony i mezi rozdílné sociální skupiny. Chudoba je ohrožující faktor udržitelného rozvoje, proto je až do jejího odstranění naše odpovědnost společná, ale diferencovaná.
- Předběžná opatrnost – jestliže si nejsme jisti ekologickými dopady jakékoli akce nebo činnosti, měli bychom být velmi opatrní a vyhnout se možným rizikům.
- Celostní myšlení – problém udržitelného rozvoje vyžaduje, aby při jakémkoli rozhodování byly vzaty v úvahu všechny faktory týkající se daného problému.⁷

Za další principy udržitelného rozvoje můžeme považovat také například demokratické procesy, prevenci, dlouhodobou perspektivu nebo propojení základních oblastí života.

---

⁷ REITSCHMIEDOVÁ, A. et al. *Práce s veřejností a místní Agenda 21*. Praha: MŽP ČR, ČEÚ, 1998. s. 10.

2 UDRŽITELNÝ ROZVOJ NA MÍSTNÍ ÚROVNI - MÍSTNÍ AGENDA 21

2.1 Dokument Agenda 21

„Agenda 21 je dokumentem OSN, který rozpracovává principy udržitelného rozvoje v globálním měřítku do jednotlivých problémových oblastí.“⁸

Dokument Agenda 21 byl přijat v roce 1992 na „Summitu Země“ v Rio de Janeiru. Jedná se o listinu OSN, která se stala strategickým plánem pro udržitelný rozvoj na celém světě. Celý dokument se skládá ze 40 kapitol rozdělených do čtyř následujících částí věnující se vždy jedné oblasti potřebné k udržitelnému rozvoji:

- 1) sociální a ekonomické aspekty,
- 2) ochrana zdrojů a hospodaření s nimi,
- 3) posilování úlohy velkých skupin,
- 4) finanční zdroje a mechanismy.⁹

Část první, sociální a ekonomické aspekty, se věnuje problematice chudoby, demografie a lidského zdraví. Následující část, ochrana zdrojů a hospodaření s nimi, obsahuje takové kapitoly, jako jsou ochrana atmosféry, podpora rozvoje venkova a zemědělství, šetrné nakládání s neobnovitelnými zdroji atd. Posilování úlohy velkých skupin zahrnuje zapojení žen, dětí a mládeže a organizací do rozhodování o rozvoji regionu, posílení společenství místních obyvatel trvale žijících v regionu, podpora úlohy místních nestátních neziskových organizací, posílení úlohy místních podnikatelských a průmyslových aktivit, využití místního vědeckého a technického potenciálu, aj. A v neposlední řadě část čtvrtá, finanční

---

⁸ Kolektiv autorů. *Strategie, postupy a techniky uplatnění MA 21 na místní a regionální úrovni ČR*. Praha: ČEÚ, 2003. str. 6. Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFL5ZKH1](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFL5ZKH1)>.

⁹ MŽP. *Agenda 21* [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z: <<http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/e26dd68a7c931e61c1256fbe0033a4ee/b56f757c1507c286c12570500034ba62?OpenDocument>>.

zdroje a mechanismy, se ve svých kapitolách zabývá podporou vzdělávání, vědy či právními nástroji.¹⁰

Jedna z kapitol Agendy 21 tvoří základ rovněž pro uplatňování principů udržitelného rozvoje na místní úrovni, tzv. místní Agenda 21. Konkrétně se jedná o kapitolu 28, která zdůrazňuje potřebu místního úřadu při implementaci principů udržitelného rozvoje. Místní Agendy podle tohoto dokumentu mohou ovlivnit nejen kvalitu života ve své obci či městě, ale mohou přispět ke zlepšení i v globálním rozměru. Kapitola 28 dokumentu Agendy 21 je založena na předpokladu, že řada problémů týkajících se životního prostředí vychází právě z místních aktivit. Proto jsou zde navrženy cíle a činnosti, jakým způsobem k daným cílům dospět. I přesto, že je Agenda 21 velmi uznávaným dokumentem, můžeme si všimnout i některých chybějících oblastí jako je problematika dopravy, energetiky apod.¹¹

Dokument Agenda 21 prošel diskusí na další konferenci týkající se problematiky životního prostředí v Johannesburgu v roce 2002 (Summit Země, nebo také Světový summit o udržitelném rozvoji). Konference potvrdila význam Agendy 21 jako základního programu udržitelného rozvoje v 21. století a současně přinesla nový dokument, tzv. Implementační plán, který je návodem pro realizaci Agendy 21 v celosvětovém měřítku. Implementační plán obsahuje i řadu nových priorit v oblastech, které v původní Agendě 21 chybějí, např. v oblasti využívání energie, vztahu globalizace, volného obchodu a udržitelného rozvoje či rozpracování problematiky změny vzorců výroby a spotřeby.¹²

2.2 Pojem místní Agenda 21

Pokud si celý název rozdělíme na jednotlivá slova, v podstatě zjistíme, že název není tak složitý, jak se zdá. Slovo místní v tomto spojení představuje místo působení, bydliště, obec

---

¹⁰ MŽP. *Agenda 21* [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z: <<http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/e26dd68a7c931e61c1256fbe0033a4ee/b56f757c1507c286c12570500034ba62?OpenDocument>>.

¹¹ MŽP. *Agenda 21* [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z: <<http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/e26dd68a7c931e61c1256fbe0033a4ee/b56f757c1507c286c12570500034ba62?OpenDocument>>.

¹² Kolektiv autorů. *Strategie, postupy a techniky uplatnění MA 21 na místní a regionální úrovni ČR*. Praha: ČEU, 2003. str. 7. Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFL5ZKH1](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFL5ZKH1)>.

či region. Agenda je program, který nám říká, co je třeba udělat, aby bylo dosaženo stanoveného cíle. A v neposlední řadě číslo 21 odkazuje na 21. století.¹³

Oficiální definice místní Agendy 21 zní takto:

„Místní Agenda 21 je strategický a akční plán rozvoje určitého místa (na úrovni obcí, okresů, regionů), který obsahuje principy udržitelného rozvoje, s nimiž souhlasily národní vlády na Konferenci. Je to proces vedoucí k zajištění dobré a udržitelné kvality života a životního prostředí v určitém území.“¹⁴

Jak již bylo zmíněno výše, místní Agenda 21 vychází z dokumentu Agenda 21. Tématem aktivit místních správ se zabývá 28. kapitola dokumentu Agenda 21, ve které se říká: *„Velké množství problémů a řešení obsažených v Agendě 21 má své kořeny na úrovni místních aktivit; účast a spolupráce místních úřadů bude proto faktorem určujícím úspěšnost realizace jejich cílů. Místní úřady vytvářejí, řídí a udržují ekonomickou, sociální a environmentální infrastrukturu, dohlížejí na plánování, formují místní politiku životního prostředí a předpisy a pomáhají při implementaci národní environmentální politiky. Protože jsou úrovní správy nejbližší lidem, sehrávají důležitou roli ve výchově, mobilizaci i při reakci na podněty veřejnosti a napomáhají tak dosažení udržitelného rozvoje. Většina místních správ v jednotlivých zemích světa by měla ve spolupráci s obyvateli dosáhnout shody ohledně místní Agendy 21 pro jimi spravovanou obec nebo město. Všechny místní úřady by měly vstoupit do dialogu s občany, místními organizacemi a soukromými podniky a přijmout místní Agendu 21.“¹⁵*

---

¹³ Kolektiv autorů. *Strategie, postupy a techniky uplatnění MA 21 na místní a regionální úrovni ČR*. Praha: ČEÚ, 2003. str. 14. Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFL5ZKH1](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFL5ZKH1)>.

¹⁴ REITSCHMIEDOVÁ, A. et al. *Práce s veřejností a místní Agenda 21*. Praha: MŽP ČR, ČEÚ, 1998. s. 11.

¹⁵ MŽP. *Agenda 21* [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupný z: <<http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/e26dd68a7c931e61c1256fbe0033a4ee/b56f757c1507c286c12570500034ba62?OpenDocument>>.

Místní Agenda 21 nepředstavuje žádnou právní normu ani ji vláda nenařizuje. Je to však způsob a příležitost místních správ, jak díky získaným znalostem dosáhnout udržitelného rozvoje v lokálním i globálním rozsahu.¹⁶

„Místní Agenda 21 je proces, který prostřednictvím zkvalitňování správy věcí veřejných, strategického plánování a řízení, zapojování veřejnosti a využívání všech získaných poznatků o udržitelném rozvoji, zvyšuje kvalitu života ve všech jeho aspektech a směřuje k zodpovědnosti občanů za jejich životy i životy ostatních bytostí v prostoru a čase.“¹⁷

Z knihy Reitschmiedové: *Průvodce pro místní Agendy 21* vychází, že ve světě i u nás existuje řada programů zaměřujících se na zlepšení životního prostředí a kvality života, i přesto je místní Agenda 21 považována v očích veřejnosti i odborníků za velmi výjimečnou. Je to především z těchto důvodů:

- do procesu zavádění místní Agendy 21 se zapojily místní úřady celého světa,
- existuje zde podpora národní i mezinárodní úrovně,
- podstatou místní Agendy 21 jsou klíčové principy udržitelného rozvoje,
- prioritní úlohu v tomto procesu sehrávají místní úřady,
- do procesu jsou zapojeny kromě veřejnosti a místních úřadů také místní organizace,
- místní Agenda 21 nabádá ke spolupráci a ke sdílení myšlenek a poznatků s ostatními,
- klíčovou úlohou místní Agendy 21 je propojení ekologických, sociálních, ekonomických i kulturních otázek, které ovlivňují životní úroveň místních obyvatel,
- proces místní Agendy 21 je zaměřen na specifické problémy konkrétního místa,
- místní Agenda 21 je možností, jak dosáhnout lepší kvality života ve Vašem městě.¹⁸

---

¹⁶ Místní Agenda 21. *Jak na to?* [online]. [cit. 2011.03.15]. Dostupný z: <<http://obcan.ecn.cz/index.shtml?w=u&x=1923253>>.

¹⁷ PŮČEK, M. et al. *Udržitelný rozvoj, environmentální řízení a audit*. Vsetín: COM4, 2007. s. 31.

¹⁸ REITSCHMIEDOVÁ, A. et al. *Průvodce pro místní Agendy 21*. Praha: MŽP ČR, ČEÚ, 2001. s. 2.

Jak už bylo zmiňováno proces místní Agendy 21 byl přijat na konferenci OSN v Rio de Janeiru, kde se reprezentanti zemí z různých koutů světa shodli na myšlence, že pokud se každá místní správa s její komunitou bude podílet na udržitelnosti, bude dosaženo významného pokroku. Velké environmentální problémy světa mají původ především v chování místních společenství. To znamená, že pokud chceme zlepšit životní prostředí a krajinu kolem nás, musíme začít u sebe samých a u aktivit zaměřených na místní území.¹⁹

„Místní Agenda 21 by měla směřovat k udržitelnosti v místním měřítku a měla by zprostředkovat pochopení souvislostí mezi globálními záležitostmi a našimi individuálními rozhodnutími. Měla by pojednávat o dosažení lepších výsledků s menšími náklady, o větším využívání našich dovedností a duševního potenciálu a úspornějších využívání zdrojů, o nezbytnosti být skromnějším v našich materiálních požadavcích, ale současně náročnějšími na kvalitu životního prostředí a kvalitu života. Měla by vést k otevřené spolupráci celého místního i širšího společenství. Místní Agenda 21 by měla vést k zabezpečení kvalitního života (ve všech jeho dimenzích - materiální, duchovní, kulturní, společenské aj.) v kvalitním prostředí, a to s perspektivou udržitelnosti.“²⁰

Zavedení procesu místní Agendy 21 by mělo přispívat k zabezpečení udržitelného rozvoje na místní úrovni. Místní Agenda 21 je schopna svou činností ovlivnit řadu důležitých otázek. Jedná se například o ekonomický rozvoj, zaměstnanost, bezpečnost, turistiku, rekreaci, společenský život, okolní krajinu, přírodu a zeleň, zdraví, energii a další.²¹

2.2.1 Základní součásti systému místní Agendy 21

Ve známém přísloví se říká: „Jiný kraj, jiný mrav.“ Toto známé pořekadlo platí také u místní Agendy 21. Každá obec, region či kraj, která přijala principy místní Agendy 21, má své konkrétní problémy a specifika, proto i postupy zavádění místní Agendy 21 se mohou

---

¹⁹ CENIA. Česká informační agentura životního prostředí [online]. [cit. 2011-04-20]. Dostupné z: <http://www.cenia.cz/_C12571B20041F1F4.nsf/index.html>.

²⁰ REITSCHMIEDOVÁ, A. et al. *Průvodce pro místní Agendy 21*. Praha: MŽP ČR, ČEÚ, 2001. s. 4.

²¹ Kolektiv autorů. *Strategie, postupy a techniky uplatnění MA 21 na místní a regionální úrovni ČR*. Praha: ČEÚ, 2003. str. 14. Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFL5ZKH1](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFL5ZKH1)>.

výrazně lišit. Avšak po dlouhodobém zkoumání můžeme definovat několik základních kroků, které by měla každá místní Agenda 21 splňovat a navzájem je propojovat.

V publikaci *Strategie, postupy a techniky uplatnění místní Agendy 21 na místní a regionální úrovni ČR* jsou definovány základní součásti místní Agendy 21 následovně:

- **Organizační zázemí**

Pro správné fungování procesu místní Agendy 21 je nezbytná aktivní vůle a podpora vedení města. Bez této podpory nemůže místní Agenda 21 vzniknout ani fungovat jako dlouhodobý koncepční proces. Práce místní Agendy 21 je prací celého města a příslušného místního úřadu. Je nutné zajistit koordinátora projektu, ustanovit politika zodpovědného za místní Agendu 21 a ustanovit řídicí skupinu rozvoje.

- **Komunitní spolupráce**

Místní Agenda 21 jako metoda zvyšování kvality veřejné správy nemůže fungovat izolovaně a bez zapojení místní veřejnosti. Jedná o participativní proces neboli proces zapojování.

- **Kapacita pro získávání finančních zdrojů**

Přijetím principů místní Agendy 21 se zvyšuje možnost čerpání prostředků z nejrůznějších zdrojů, jak na domácí, tak zahraniční půdě. Samozřejmě přijetím místní Agendy 21 získáváme příležitost i jiných nefinančních zdrojů, které jsou k vedení místní Agendy 21 také velmi důležité. Jedná se například o informace, znalosti, čas, apod.

- **Formalizace procesu/politická podpora**

Formalizace procesu, neboli politická podpora, znamená přijetí místní Agendy 21 místním zastupitelstvem. Místní Agenda 21 se poté stává oficiální součástí rozvoje obce. V rámci tohoto rozhodnutí se zavazuje k respektování principů udržitelného rozvoje včetně zapojení veřejnosti.

- **Strategie udržitelného rozvoje za účasti veřejnosti**

Přijetím myšlenky místní Agendy 21 se obec zavazuje také k přijetí principů udržitelného rozvoje. Obec by měla mít v této oblasti kvalitně zpracovanou Strategii udržitelného rozvoje, kde stanoví strategické cíle a akční plán. Současně by měla mít určeny indikátory hodnocení, podle kterých by mohla sledovat, zda se udržitelnost v obci naplňuje nebo ne. V každé dílčí části tohoto dlouhodobého procesu by měla být plně zapojena i veřejnost.

- **Výchova vzdělávání, osvěta a informovanost**

Výběr vhodného způsobu zapojení veřejnosti je důležitým rozhodnutím nositele plánovacího procesu. Pro zapojení veřejnosti je možno využít nejrůznějších technik a zaměřit se na kteroukoli cílovou skupinu. Mezi techniky zapojení patří například pracovní semináře, pracovní skupiny, kulaté stoly, veřejné projednání, veřejné fórum, akční plánování apod. Občané města musí porozumět otázkám místní Agendy 21 a udržitelného rozvoje a musejí být motivováni tím, že se stávají spoluvůrci budoucího vývoje jejich obce.

- **Management kvality**

Místní Agenda 21 se zařadila mezi programy jako je např. ISO 9000, ISO 14000, Benchmarking, CAF a další, které monitorují kvalitu služeb poskytovaným místním obyvatelům, protože zavedení principů místní Agendy 21 má velkou návaznost na řízení a zlepšování kvality místních správ.

- **Vnější vztahy a vazby**

Místní Agenda 21 se nemusí nutně zabývat pouze děním ve své obci. Může se realizovat a zdokonalovat prostřednictvím spolupráce s jinými městy, vyměňovat si zkušenosti a čerpat nové nápady. Takovým příkladem spolupráce je u nás NSZM (Národní síť zdravých měst), TIMUR (Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj).

- **Mikroprojekty**

Malé i velké dílčí projekty by měly sloužit jako konkrétní příklady činností, které přispívají k udržitelnému rozvoji. Finančně by se na nich měla podílet i místní správa.²²

2.2.2 Oblasti podpory místní Agendy 21

Principy udržitelného rozvoje na místní úrovni zohledňují konkrétní problémy konkrétního místa. Mezi nejčastěji řešené otázky v rámci místní Agendy 21 patří tyto oblasti:

- obnovování kulturních a přírodních památek,
- obnovování tradičních řemesel a zvyků,

---

²² Kolektiv autorů. *Strategie, postupy a techniky uplatnění MA 21 na místní a regionální úrovni ČR*. Praha: ČEÚ, 2003. s. 14. Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFL5ZKH1](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFL5ZKH1)>.

- rozvoj turistiky,
- územní plánování na základě integrovaného plánu,
- regenerace přírody a krajiny,
- péče o seniory či starší občany,
- projekty pro školy související s udržitelným rozvojem,
- zapojení veřejnosti k vytvoření strategického plánu rozvoje daného místa,
- praktické práce v rámci místního společenství, jako např. výsadba stromů, údržba parků,
- projekty zaměřené na konkrétní problémy, např. dopravu,
- akce pro veřejnost (slavnosti, jarmarky, poutě),
- vzdělávací a osvětové programy pro veřejnost,
- spolupráce s médii,
- podpora podnikání vhodného pro rozvoj daného místa,
- vlastní práce místních orgánů - zapracování principů udržitelného rozvoje do koncepcí, plánů i každodenní agendy,
- environmentální systémy řízení pro podniky, místní úřady a další instituce (ekologické vytápění, nákupy respektující udržitelnost spotřeby, třídění odpadu...),
- a další.²³

Výše uvedené aktivity patří mezi základní činnosti spadající do procesu místní Agendy 21. Ve skutečnosti je možno najít daleko více činností, kterým se můžete věnovat v rámci udržitelnosti a rozvoje území. Neznamená to však, že pokud realizujete jakoukoli aktivitu zmíněnou výše, že také realizujete místní Agendu 21. Místní Agenda 21 je velmi obsáhlý a široce zaměřený proces, který se dotýká všech složek života. Proto i aktivity uskutečňované

---

²³ REITSCHMIEDOVÁ, A. et al. *Průvodce pro místní Agendy 21*. Praha: MŽP ČR, ČEÚ, 2001. s. 3.

v rámci procesu místní Agendy 21 musí být součástí dlouhodobé, jasně stanovené a společenskými skupinami a veřejností přijaté strategie.²⁴

2.2.3 Zapojení veřejnosti do procesu místní Agendy 21

Dle Reitschiedové hraje klíčovou úlohu v procesu udržitelného rozvoje místní správa a to z důvodu svého postavení ve městě, svou zodpovědností či svými zdroji. Avšak problematika udržitelnosti je natolik obsáhlá, že je jasné, že místní správa tento proces nemůže realizovat sama. Mezi partnery spolupráce patří ve velké míře široká veřejnost, místní firmy, veřejné služby, zdravotnická zařízení, dopravní firmy, občanské a dobročinné skupiny atd. Zapojení veřejnosti do procesu je důležitým krokem ke kvalitnímu vedení místní Agendy 21. Občané si uvědomí důležitost místní Agendy 21 teprve, když uvidí, že není jen záležitostí místních úřadů, ale celého místního společenství. Práce s veřejností vede k následujícím výhodám:

- získáme znalosti a zkušenosti lidí, s nimiž spolupracujeme,
- pomáhá k řešení problémů nebo jim přímo předchází,
- odstraňuje nepochopení a nedorozumění,
- zvyšuje tvořivost - jsme inspirováni i inspirujeme,
- občané se zapojí do dění ve městě, přijmou místní Agendu 21 a začne jim na věcech záležet
- zvýší se pocit vlastnictví, který motivuje k činnosti,
- všechny místní organizace se navzájem od sebe učí,
- každý člověk vnese do procesu vlastní místní znalosti a zkušenosti
- zlepšuje obraz úřadu v očích veřejnosti,
- pomáhá dosahovat cílu udržitelného rozvoje,
- proces se stává dynamičtější.²⁵

---

²⁴ REITSCHMIEDOVÁ, A. et al. *Průvodce pro místní Agendy 21*. Praha: MŽP ČR, ČEÚ, 2001. s. 4.

²⁵ REITSCHMIEDOVÁ, A. et al. *Práce s veřejností a místní Agenda 21*. Praha: MŽP ČR, ČEÚ, 1998. s. 28.

Existuje celá řada metod zapojování veřejnosti, mezi které patří:

1. Fórum – Veřejné fórum je příležitostí pro všechny občany, zájmové a neziskové organizace, podnikatele a pro všechny, kteří se chtějí dozvědět, jak se město rozvíjí a vyjádřit své názory a podněty pro nový i stávající rozvoj města s cílem zlepšit kvalitu života občanů ve městě.
2. Dotazníky, ankety, průzkumy – Patří mezi efektivní metody zapojení veřejnosti. Měly by být postavené tak, aby byly aktuální, zaměřené na konkrétní problémy a adresované do menších komunit.
3. Soutěže – Zapojení veřejnosti formou soutěží či kvízů je zábavný způsob, jak šířit informace a podněcovat občany k získávání nových znalostí.
4. Reálné plánování – Reálné plánování používá modely, plány, skupinové diskuse a umožňuje diskuse s odborníky. Umožňuje veřejnosti ztvárnit její představy o záměru.
5. Informační zdroje, letáky – Letáky, plakáty a jiné informační zdroje by měly být navrženy tak, aby upoutaly pozornost občanů. To znamená, že by měly být dostatečně přitažlivé a distribuované na místa s velkou frekvencí lidí.
6. Semináře – Pořádání seminářů či interaktivních seminářů umožňuje vzájemnou komunikaci. Účastníci aktivně vstupují do konverzace na dané téma a dělí se o své poznatky a zkušenosti.
7. Výstavy – Instalace výstavy by měla probíhat v různých veřejných prostorech nejen v těch kulturních. Neobyčejné výstavy se můžou pořádat např. na úřadě, ve školách, v městských informačních centrech, knihovně apod.
8. Demonstrační projekty - Není nad to, dostat se do terénu a získat bezprostřední reakce lidí, které lze jen těžko získat pečlivým plánováním o samotě. Je možné také využít projektů zaměřených na podněcení reakcí veřejnosti a získání nových lidí do procesu. Ty bývají velmi efektivní.
9. Ocenění – Vyhlášení aktivity spojené s udržitelným rozvojem a následné ocenění a zveřejnění je jedna z metod, jak ovlivnit veřejnost a motivovat ji do dalších projektů.

10. Veřejné umění – Zábavná forma začlenění místních obyvatel a organizací do problematiky životního prostředí. Možnost pořádání pouličního divadla, výtvarných dílen, vyprávění apod.²⁶

Spolupráce s místními lidmi může být přínosná a radostná. Avšak tak jako nám místní lidé můžou pomoci, může docházet i k negativním vlivům zapojení veřejnosti. Setkat se lze s lidmi, kteří přinášejí jen samé stížnosti nebo s lidmi, kteří mají nereálné sny. Samozřejmostí je také to, že práce s veřejností stojí nemalé peníze a čas. Tyto výdaje je ale potřeba brát jako dobrou investici s mnohonásobnou návratností. Úzká spolupráce úřadů s veřejností je vždycky lepší, než když každá strana pracuje samostatně. Je jasné, že docílit zájem veřejnosti o problematiku udržitelného rozvoje a životního prostředí je složitý a zdoluhavý proces, nicméně prvotní potíže by nás neměly odradit. (Reitschmiedová, 1998, s. 31)

„Schválený dokument Agenda 21 říká, že se dosáhne úspěchu pouze tehdy, když budou spolupracovat všichni členové nebo skupiny společenství. Na místní úrovni to znamená úzkou spolupráci místních úřadů s veřejností tak, aby společně prosadili, připravili a pracovali na místní Agendě 21.“²⁷

2.3 Indikátory výsledku činnosti místní Agendy 21

Ať již realizujeme jakoukoli činnost, potřebujeme k vyvození závěrů zpětnou vazbu. To znamená, že potřebujeme vědět, zda cíle, které jsme si zpočátku definovali, plníme. Proto, aby se naplnily principy udržitelného rozvoje, potřebujeme indikátory neboli ukazatele. Tyto indikátory se nejen vztahují na proces udržitelného rozvoje, ale vhodně doplňují proces místní Agendy 21 na místní úrovni. Jsou praktickým nástrojem pro měření kvality poskytnutých služeb či činnosti místní Agendy 21.

„Indikátory udržitelného rozvoje jsou ukazatele vývoje určitého vybraného jevu získané průběžným sledováním, zaznamenáváním a vyhodnocováním souboru přesně stanovených údajů. Vzhledem k tomu, že je řeč o udržitelném rozvoji, jde o sledování jevů, které s tímto tématem úzce souvisí. Obvykle jsou indikátory udržitelného rozvoje konstruovány tak, aby

---

²⁶ REITSCHMIEDOVÁ, A. et al. *Práce s veřejností a místní Agenda 21*. Praha: MŽP ČR, ČEÚ, 1998. s. 33.

²⁷ REITSCHMIEDOVÁ, A. et al. *Práce s veřejností a místní Agenda 21*. Praha: MŽP ČR, ČEÚ, 1998. s. 28.

odrážely základní pilíře udržitelnosti (sociální, ekonomický, environmentální a správy věcí veřejných). Indikátory udržitelného rozvoje na místní úrovni rovněž reflektují nejdůležitější jevy kvality života na lokální úrovni (doprava, ovzduší, kriminalita atd.).²⁸

Důležitým aspektem pro správné vyhodnocení situace je výběr náležitých ukazatelů. Proto by měl mít indikátor tyto vlastnosti:

- Významnost – zvolený indikátor musí být významný pro otázku, kterou chceme sledovat
- Správnost – indikátory nesmějí obsahovat obsáhlejší chyby
- Srozumitelnost – indikátory musejí být zvoleny tak, aby je i laik snadno pochopil
- Reprezentativnost – u indikátoru musí být jasné, který jev reprezentuje
- Měřitelnost – získávání dat musí být technicky možné a snadno dostupné
- Jedinečnost – každý indikátor by měl být originální a neměl by opakovat to, co už bylo dáno v minulosti
- A další – (průhlednost, náklady a užitek, využitelnost, načasování,...).²⁹

Indikátory udržitelného rozvoje jsou nedílnou součástí tohoto procesu i samotné místní Agendy 21. Jako nástroj nám slouží především k budoucímu vývoji a růstu.

„Pouze jediná země“ vyjadřuje globální odpovědnost lidstva za planetu Zemi“³⁰

---

²⁸ TIMUR. *Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj* [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: <<http://timur.cz/>>.

²⁹ MOLDAN, B. *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. Ostrava: VŠB - TU; Praha: MŽP ČR, UK. Centrum pro otázky životního prostředí, 1996. s. 20-22.

³⁰ MOLDAN, B., *Udržitelný rozvoj*, 2005.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 CHARAKTERISTIKA PROCESU ZAVÁDĚNÍ MÍSTNÍ AGENDY 21 V ČESKÉ REPUBLICE

3.1 Udržitelný rozvoj v České republice

Pojem udržitelný rozvoj se stal v devadesátých letech 20. století stále více diskutovaným tématem. Velká část zemí světa se ztotožnila s názory Světové komise pro životní prostředí a rozvoj a zapojila se do boje proti přírodní krizi. Česká republika nebyla výjimkou a v roce 1992 spolu s dalšími 170 zeměmi světa přijala několik významných dokumentů na konferenci zvané „Summit Země“ v Rio de Janeiru.³¹

V dřívějším Československu se pojem udržitelný rozvoj neobjevoval. Až v roce 1991 vznikl v České republice první zákon o životním prostředí, kde je pojem udržitelný rozvoj definován následovně:

*„Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“*³²

O rostoucím významu problematiky udržitelného rozvoje v České republice svědčí i první ucelený koncept dotýkajícího se tohoto tématu, který byl v České republice přijat v roce 2004 pod názvem Strategie udržitelného rozvoje. Strategie patří mezi zásadní dokumenty našeho státu, jelikož slouží jako východisko pro strategické plánování jednotlivých resortů.

*„Strategie udržitelného rozvoje není neměnným dokumentem; je historicky podmíněna a v průběhu času se bude rozvíjet, doplňovat a měnit. Její základní role je včas upozornit na existující a potenciální problémy, jež by mohly ohrozit přechod ČR k udržitelnému rozvoji, a iniciovat opatření, jak těmto hrozbám předejít nebo alespoň zmírnit jejich dopad a co nejefektivněji řešit jejich eventuální důsledky. Je v nepříznivém případě reakcí na nouzový stav, v příznivém případě optimalizací rozvoje v daných limitech.“*³³

---

³¹ Kolektiv autorů. *Strategie, postupy a techniky uplatnění MA 21 na místní a regionální úrovni ČR*. Praha: ČEÚ, 2003. s. 14. Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFL5ZKH1](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFL5ZKH1)>.

³² § 6 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

³³ MŽP. *Strategie udržitelného rozvoje České republiky* [online]. [cit. 2011-03-15]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/strategie_udrzitelneho_rozvoje>.

Ve svém obsahu hodnotí Strategie udržitelného rozvoje České republiky celkovou situaci v zemi, definuje hlavní problémy týkající se ekonomického, sociálního i ekologického pilíře a stanovuje strategické a dílčí cíle. V lednu 2010 došlo k aktualizaci stávajícího dokumentu a Vláda ČR schválila usnesením č. 37 Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR. Ten obsahuje mimo jiné vizi udržitelného rozvoje ČR a je rozdělen do pěti prioritních oblastí, kterými jsou Společnost, člověk, zdraví, Ekonomika a inovace, Rozvoj území, Krajina, ekosystémy, biodiverzita, Stabilní bezpečná společnost. V rámci každé prioritní osy jsou stanoveny indikátory, cíle, principy a klíčové priority.³⁴

V kontextu tvorby Strategie udržitelného rozvoje byla ustavena v České republice v roce 2003 Rada vlády pro udržitelný rozvoj, která pracuje jako poradní orgán vlády ČR. *„Činnost Rady se zaměřuje především na zpracování Strategie udržitelného rozvoje ČR a její aktualizaci, zpracování situačních zpráv s vyhodnoceným souborem indikátorů udržitelného rozvoje, metodickou koordinaci koncepčních dokumentů.“*³⁵

O rok později byla ustanovena Pracovní skupina Rady vlády pro udržitelný rozvoj pro místní Agendu 21. Předsedou pracovní skupiny je ministr životního prostředí. Další členy tvoří především zástupci ústředních orgánů státní správy, koordinátoři sítě Zdravých měst a místních Agend 21 v obcích a regionech, zástupci Národní sítě Zdravých měst ČR, akademické sféry a nestátních neziskových organizací. *„Činnost pracovní skupiny se zaměřuje na hledání způsobů, jak šířit zkušenosti s implementací místní Agendy 21 v dalších obcích, mikroregionech a krajích. Cílem je, aby se místní Agenda 21 stala běžným nástrojem veřejné správy a tím přispěla k zavádění principů udržitelného rozvoje v praxi.“*³⁶

3.2 Místní Agenda 21 v České republice

Pojem místní Agenda 21 byl definován v teoretické části, tato kapitola shrnuje hlavní poznatky týkající se místní Agendy 21 v České republice. Dřívější Československo a následně

---

³⁴ MŽP. *Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky* [online]. [cit. 2011-03-15]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/strategie_uzritelneho_rozvoje>.

³⁵ CENIA. *Pracovní skupina Rady vlády pro udržitelný rozvoj* [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/rada_vlady_pro_uzritelny_rozvoj>.

³⁶ CENIA. *Pracovní skupina Rady vlády pro udržitelný rozvoj* [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV26XQ](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV26XQ)>.

Česká republika se spolu s dalšími 170 zeměmi světa zúčastnila „Summitu Země“ v roce 1992, kde přijala za své principy udržitelného rozvoje vycházející z dokumentu Agenda 21.³⁷

I přesto, že počátky zavádění principů udržitelného rozvoje na místní úrovni v České republice nebyly ideální, v současnosti je do ní zapojeno několik desítek měst a obcí. Jaké jsou tedy hlavní historické milníky zavádění místní Agendy 21 v České republice? V odpovědi na tuto otázku lze vyzdvihnout zejména následující skutečnosti:

- V roce 1994 vznikla Národní síť zdravých měst, která spojuje místní samosprávy, jež se k principům udržitelného rozvoje hlásí a realizují je.
- V letech 1996 až 2000 se místní Agenda 21 stala součástí Státní politiky životního prostředí, z čehož plynula výraznější finanční podpora od Ministerstva životního prostředí. V těchto letech také probíhal za podpory britského Know How Fundu projekt "Širší podpora místních Agend 21 v ČR s využitím britských zkušeností". Hlavním řídicím orgánem byl Český ekologický ústav. Součástí projektu byly tři pilotní programy místní Agendy 21 ve městě Kladno, okresu Děčín a CHKO Poodří.
- Období na začátku 21. století je spojeno s institucionálním zabezpečením udržitelného rozvoje. V roce 2003 vznikla Rada vlády pro udržitelný rozvoj, která o rok později zřídila Pracovní skupinu Rady vlády pro udržitelný rozvoj. Obě dvě instituce nyní zajišťují kvalitní chod a zázemí pro místní Agendu 21.
- Jedním z důležitých mezníků zavádění místní Agendy 21 v ČR bylo také to, že se místní Agenda 21 stala v roce 2004 součástí Strategie udržitelného rozvoje ČR a o dva roky později ji Ministerstvo vnitra přijalo mezi oficiální metody pro zjišťování kvality veřejné správy. Může se tak řadit mezi metody CAF, Balanced Scored, Benchmarking a další.³⁸

---

³⁷ CENIA. *Místní Agenda 21* [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z:

<[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFVZ8VR3/\\$FILE/mistni_agenda21.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFVZ8VR3/$FILE/mistni_agenda21.pdf)>.

³⁸ CENIA. *Místní Agenda 21* [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z:

<[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFVZ8VR3/\\$FILE/mistni_agenda21.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFVZ8VR3/$FILE/mistni_agenda21.pdf)>.

„Česká republika je na cestě k tomu, aby se místní Agenda 21 stala běžným standardem veřejné správy a aby se česká města, obce a regiony mohly v kvalitě rozvoje srovnávat se svými zahraničními sousedy. Úspěšnost tohoto procesu je podmíněna spoluprací a širokým partnerstvím klíčových aktérů nejen z řad politické reprezentace a pracovníků úřadů, ale i zástupců neziskových organizací, škol, podnikatelských subjektů a široké neorganizované veřejnosti.“³⁹

3.3 Kritéria místní Agendy 21

V průběhu roku 2004 se stala jedním z nejdůležitějších výstupů práce Pracovní skupiny Rady vlády pro udržitelný rozvoj definice sady kritérií pro místní Agendu 21. Hlavním významem kritérií je hodnocení stavu implementace místní Agendy 21 v jednotlivých obcích, městech a regionech České republiky.

„Kritéria místní Agendy 21 jsou nástrojem, který umožní všem aktivním municipalitám:

- dle jasně definovaných parametrů prokázat, zda a na jaké úrovni v praxi realizují procesy místní Agendy 21,
- disponovat podpůrným argumentem o kvalitě veřejné správy pro žádosti o granty EU a o podporu z vybraných dotačních titulů jednotlivých resortů či krajů.“⁴⁰

Sada jednadvaceti kritérií je rozdělena do čtyř kategorií A - D, a to tak, že kategorie A představuje nevyšší stupeň kvality úrovně realizované místní Agendy 21, naopak kategorie D stupeň nejnižší. Celá sada je ještě doplněna tzv. Zájemci, což je kategorie, která zahrnuje všechny evidované zájemce o místní Agendu 21. Jednotlivá kritéria mají přesně vytyčeny své ukazatele a aktivity. Ukazatel obsahuje limit, který je v podobě specifických dokumentů, a které musí municipalita doložit. Při splnění všech ukazatelů a limitů může obec či region postoupit do další kategorie. K lepší přehlednosti o místních Agendách 21 v České republice byla aktivována Databáze místních Agend 21, zastřešena Radou vlády

---

³⁹ CENIA. Česká informační agentura životního prostředí [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z: <http://www.cenia.cz/_C12571B20041F1F4.nsf/index.html>.

⁴⁰ Kolektiv autorů. *Příručka pro mapování kvality místních Agend 21*. Praha: MŽP, 2005. s. 3.

pro udržitelný rozvoj, kde nalezneme základní otázky a dokumenty o místní Agendě 21, ale především oficiální evidenci realizátorů místní Agendy 21 v ČR. Na počátku roku 2010 došlo k aktualizaci sady kritérií tak, aby lépe vyhovovaly rozdílným typům municipalit.⁴¹

Tabulka 1 Přehled kritérií a ukazatelů kategorie – Zájemci

Kategorie	Kritérium	Ukazatel
Zájemci	Zájem o zápis do evidence MA 21	<i>Vyplnění registračního formuláře do Databáze MA21</i>
	Kontaktní osoba MA 21	<i>Stanovení kontaktní osoby - zástupce právnické osoby</i>
	Zpětná vazba o stavu MA 21	<i>Pravidelné potvrzení zájmu o evidenci v Databázi MA21</i>

Zdroj: Databáze místních Agend 21 (CENIA)

Tabulka 2 Přehled kritérií a ukazatelů kategorie – D

Kategorie	Kritérium	Ukazatel
D	Organizační struktura MA 21	<i>Ustanovení politika, koordinátora a řídicí skupiny</i>
	Aktivní zapojování veřejnosti do oblastí plánování a rozhodování	<i>Plánování s veřejností (akční nebo komunitní plánování)</i>
	Prezentace činností a výstupů	<i>Aktualizace web stránky o MA 21, uveřejňování zpráv</i>
	Spolupráce veřejného, občanského a podnikatelského sektoru	<i>Společné zapojení zástupců občanského sektoru a podnikatelského sektoru do aktivit v rámci MA21</i>

Zdroj: Databáze místních Agend 21 (CENIA)

---

⁴¹ CENIA. *Sada Kritérií místní Agendy 21* [online]. [cit. 2011-03-19]. Dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformaceoMA21/KriteriaMA21/tabid/93/language/cs-CZ/Default.aspx>.

Tabulka 3 Přehled kritérií a ukazatelů kategorie – C

Kategorie	Kritérium	Ukazatel
C	Oficiální orgán samosprávy	<i>Ustanovení orgánu pro sledování postupu MA21 složeného ze zástupců veřejného, neziskového a komerčního sektoru</i>
	Oficiálně schválený dokument	<i>Schválení dokumentu k MA21 zastupitelstvem obce</i>
	Informace, vzdělávání a osvěta	<i>Pořádání osvětových kampaní a akcí k UR (Den Země, Evropský týden mobility apod.)</i>
	Sledování a hodnocení procesu	<i>Projednání roční pravidelné zprávy o MA21 zlepšování MA21 radou nebo zastupitelstvem obce</i>
	Finanční podpora aktivit ze strany samosprávy	<i>Schválení finanční podpory aktivit MA21 vyplývajících z kom. plánování</i>
	Pravidelné veřejné fórum UR/MA21 k celkovému rozvoji obce	<i>Pořádání veřejného fóra UR/MA21 k celkovému rozvoji obce</i>

Zdroj: Databáze místních Agend 21 (CENIA)

Tabulka 4 Přehled kritérií a ukazatelů kategorie – B

Kategorie	Kritérium	Ukazatel
B	Strategie UR města/obce nebo strategický plán rozvoje města/obce respektující principy UR	<i>Strategie UR města/obce nebo strategický plán k UR schválený zastupitelstvem města/obce</i>
	Dílčí koncepce, která je v souladu se Strategií UR města/obce respektující principy UR	<i>Dílčí koncepce, která naplňuje principy UR, schválená zastupitelstvem města/obce</i>
	Systém finanční podpory města/obce pro realizaci opatření MA21	<i>Schválení systému finanční podpory (nebo alespoň jeho dílčí části) zahrnujícího podporu MA21 radou nebo zastupitelstvem města/obce</i>
	Získávání externích zdrojů pro realizaci MA21	<i>Získávání externích zdrojů pro realizaci aktivit MA21 (externí dotace, granty aj.)</i>
	Stanovení a sledování vlastních indikátorů MA21	<i>Stanovení a sledování vlastních indikátorů vyplývajících z komunitního plánování</i>
	Sledování mezinárodně standardizovaných indikátorů UR	<i>Sledování mezinárodních indikátorů UR</i>
	Certifikované proškolení koordinátora MA 21	<i>Absolvování případně aktuální účast koordinátora MA21 na akreditovaném školení pro koordinátory MA21</i>
	Výměna zkušeností a přenos příkladů dobré praxe	<i>Aktivní zveřejňování vlastních příkladů dobré praxe v rámci tématické akce regionálního/celostátního významu</i>

Zdroj: Databáze místních Agend 21 (CENIA)

Tabulka 5 Přehled kritérií a ukazatelů kategorie – A

Kategorie	Kritérium	Ukazatel
A	Oficiální orgán samosprávy pro sledování stavu UR	<i>Ustanovení orgánu rady nebo zastupitelstva města/obce</i>
	Management kvality v rámci veřejné správy	<i>Zavedení certifikovaného systému řízení kvality v rámci činnosti úřadu města/obce (např. ISO, CAF)</i>
	Principy UR jsou ve obci prakticky uplatňovány	<i>Udržování/zlepšování stávajícího stavu a vlivu na UR a spokojenosti obyvatel s kvalitou života v obci</i>

Zdroj: Databáze místních Agend 21 (CENIA)

3.4 Institucionální zabezpečení místní Agendy 21 v České republice

Tato podkapitola představuje hlavní instituce vzniklé v důsledku podpory a realizace místní Agendy 21. Mezi tyto instituce se řadí:

- **CENIA** (Česká informační agentura životního prostředí)

Příspěvková organizace Ministerstva životního prostředí vznikla v roce 2005. Jejími předchůdci byly Centrum ekologických informací a Český ekologický ústav. Agentura je rozdělena do tří úseků (úsek technické ochrany životního prostředí, úsek informační podpory, úsek vnitřních služeb), které jsou dále děleny na patnáct jednotlivých oddělení. Hlavním cílem této organizace je poskytovat ucelené informace o životním prostředí a dále provádět znaleckou činnost v oborech ochrana přírody a životní prostředí. Na internetových stránkách www.cenia.cz lze nalézt profil organizace, dílčí projekty a informace o životním prostředí včetně Databáze místních Agend 21 v České republice.⁴²

- **TIMUR** (Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj)

Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj vznikla v roce 2002 jako nezisková organizace, která podporuje udržitelný rozvoj na místní úrovni prostřednictvím zavádění místních indikátorů udržitelného rozvoje a dalších nástrojů (místní Agenda 21, strategické plánování). Cílem TIMUR je vedle úzké spolupráce s partnerskými městy v ČR a zavádění sady

⁴² CENIA . Česká informační agentura životního prostředí [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: <<http://www.cenia.cz>>.

Společných evropských indikátorů (ECI/TIMUR) i popularizace udržitelného rozvoje a odborná činnost v oblasti indikátorů udržitelného rozvoje a místní Agendy 21. Dále TIMUR organizuje akce pro veřejnost, následné plánovací akce, semináře a odborné konference, popularizuje koncept ekologické stopy a zabývá se pravidelným reportingem informací o stavu životního prostředí na místní úrovni.⁴³

- **NSZM** (Národní síť zdravých měst)

Národní síť Zdravých měst ČR je asociací aktivních místních samospráv, které se hlásí k principům udržitelného rozvoje, zapojují veřejnost do rozhodovacích procesů a podporují zdravý životní styl svých obyvatel. V souhrnu lze říci, že Zdravá města, obce a regiony se promyšleně snaží utvářet město (obec, region) jako kvalitní a příjemné místo pro život na základě dohody s obyvateli. Asociace byla založena v roce 1994 jedenácti městy. Mezi členy NSZM patří města, obce, mikroregiony a kraje, kteří se snaží o zavádění kvalitní veřejné správy.⁴⁴

Svůj význam pro místní Agendu 21 v České republice mají rovněž nadnárodní instituce, ke kterým se řadí zejména:

- **CEMR** (Council of European Municipalities and Regions)

CEMR neboli Rada evropských obcí a regionů byla založena skupinou starostů v roce 1951 v Ženevě. Patří mezi největší organizace místní a regionální samosprávy. Její členové pochází z 39 evropských zemí a i Česká republika má zde své zastoupení. Hlavním cílem organizace je především propagace sjednocené Evropy, která vychází ze samosprávy a demokracie. K dosažení cíle přispívá výměna zkušeností mezi jednotlivými členskými státy. V čele Rady evropských obcí a regionů stojí starosta Stuttgartu Wolfgang Schuster.⁴⁵

---

⁴³ TIMUR. *Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj* [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: <<http://timur.cz/>>.

⁴⁴ NSZM. *Národní síť Zdravých měst České republiky* [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: <<http://www.nszm.cz>>.

⁴⁵ CEMR. *Council of European Municipalities and Regions* [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: <<http://www.ccre.org/>>.

- ICLEI (Local Governments for Sustainability)

ICLEI v českém názvu znamená Místní vlády pro udržitelný rozvoj. Organizace byla založena v roce 1990 jako Mezinárodní rada pro místní environmentální iniciativy. V současnosti má 1220 členů ze 70 různých zemí. ICLEI je mezinárodní sdružení místních vlád, které se zavázaly k trvale udržitelnému rozvoji. Poskytuje poradenství, školení, informační služby při realizaci udržitelného rozvoje na místní úrovni. Z České republiky je členem v ICLEI jen město Krnov.⁴⁶

---

⁴⁶ ICLEI. *Local Governments for Sustainability* [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: <<http://www.iclei.org/>>.

4 ANALÝZA MÍSTNÍCH AGEND 21 V ČR

Analýza stávající situace místních Agend 21 v České republice byla provedena na základě Databáze místních Agend 21. Tento webový portál je určen jednak pro běžného uživatele, ale zejména pro vlastní realizátory místních Agend 21. Databáze je provozována Českou informační agenturou životního prostředí (dále jen CENIA) a jejím cílem je poskytnout municipalitám jednoduchý nástroj pro prezentaci jimi naplňované úrovně procesu místní Agendy 21 dle oficiálně stanovených podmínek.⁴⁷

Běžný uživatel v Databázi získá základní informace o místní Agendě 21. Z Databáze lze také zjistit konkrétní statistiky a údaje o jednotlivých místních Agendách 21 po celé republice. Součástí Databáze je kompletní abecední seznam všech municipalit zařazených v místní Agendě 21 včetně podrobných informací o jejich charakteristikách. Nalezneme zde údaje o názvu obce, typu žadatele, počtu obyvatel, zařazení do kraje, dosažené kategorii či podrobné kontaktní údaje.

4.1 Vývoj místní Agendy 21 v České republice

V tabulce 6 a následně i obrázku 2 můžeme zjistit, jak probíhal vývoj místní Agendy 21 v České republice v letech 2006 – 2010. Typickým znakem v tomto směru je zvyšování celkového počtu subjektů evidovaných v některé z kategorií místní Agendy 21 v letech 2006 – 2009 s mírným poklesem počtu v dalším období. Druhým typickým znakem pak je zvyšování počtu subjektů vyšších kategorií místní Agendy 21. Podstatnou část subjektů evidovaných v některé z kategorií místní Agendy 21 ve všech uvedených letech tvořila skupina Zájemců, kteří každoročně představovali více jak 50% všech subjektů. V tabulce nejsou uvedeny organizace z neziskového sektoru, které se označují jako „Ostatní“.

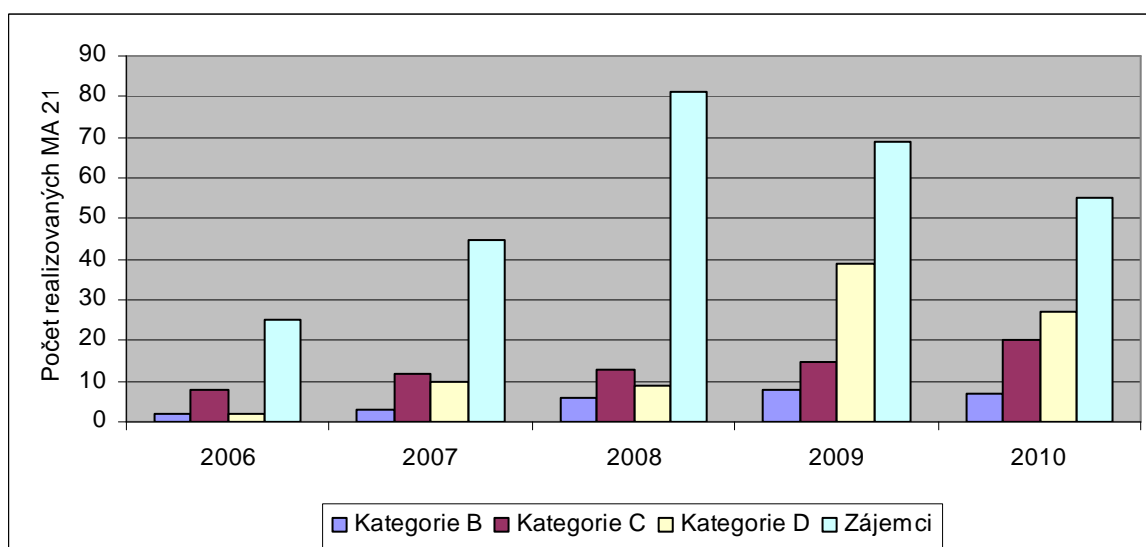
⁴⁷ CENIA. *Databáze místních Agend 21 v ČR* [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z: <<http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformaceoMA21/tabid/85/language/cs-CZ/Default.aspx>>.

Tabulka 6 Vývoj místní Agendy 21 v České republice v jednotlivých letech

Rok	Kategorie B	Kategorie C	Kategorie D	Zájemci	Celkem
2006	2	8	2	25	37
2007	3	12	10	45	70
2008	6	13	9	81	109
2009	8	15	39	69	131
2010	7	20	27	55	109

Zdroj: Informační systém statistiky a reportingu

Obrázek 2 Graf vývoje místní Agendy 21 v ČR v letech 2006 - 2010

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Informačního systému statistiky a reportingu

4.2 Analýza místní Agendy 21 dle typů municipalit

Místní Agenda 21 v území může být realizována řadou subjektů v souladu s principem co nejširšího partnerství. Proto jednou z požadovaných částí při registraci do Databáze místních Agend 21 je vyplnění typu žadatele. V rámci evidence místních Agend 21 je definováno šest typů těchto žadatelů. Mezi hlavní typy patří kraj, malá obec do 2 tis. obyvatel, obec, mikroregion a statutární město. Základní typy žadatelů doplňuje ještě jedna kategorie, kterou jsou soukromé, nevládní, neziskové organizace, jež chtějí být registrované v Databázi místních Agend 21. Tyto organizace zůstávají v místní Agendě 21 zařazení pouze

v kategorii Zájemci a jsou nazývány jako kategorie „Ostatní“. V této tabulce nejsou uvedeny.

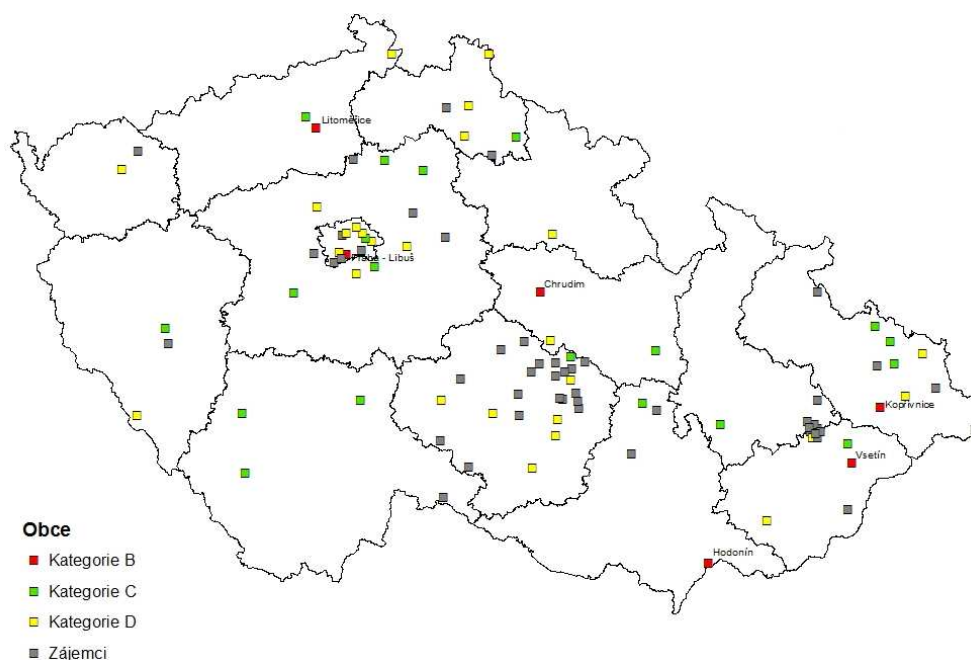
Tabulka 7 Počet jednotlivých typů municipalit

Typ žadatele	Počet
kraj	4
malá obec	40
mikroregion	6
obec	65
statutární město	1
Celkem	116

Zdroj: Databáze místních Agend 21 (CENIA)

Z tabulky je zřejmé, že největší skupinu z celkových 116 registrovaných municipalit tvoří obce a malé obce. Představují 90 % většinu z definovaných typů žadatelů. Tato skutečnost je spojena s chápáním místní Agendy 21 jako nástroje veřejné správy. Za zmínku také stojí zapojení čtyř krajů. Jedná se o kraj Jihomoravský, Moravskoslezský, Ústecký a Vysočina. První tři zmiňované kraje jsou zatím uvedeny v kategorii Zájemců. Kraj Vysočina realizuje místní Agendu 21 v kategorii C. Své zastoupení v této kategorii mají i mikroregiony. Celkem jich je zapojených do Databáze místních Agend 21 šest. Patří sem Podralsko, Kahan, Polensko, Sdružení obcí Podještědí, Sdružení obcí Krušné hory – západ a Drahanská vrchovina. Ta patří mezi nejúspěšnější municipality za rok 2010 a je držitelem kategorie B. Jediným zástupce statutárního města jako jednoho z typů žadatele je město Ústí nad Labem. Místní Agendu 21 realizuje od roku 2005 a nyní je zařazeno v kategorii C.

Obrázek 3 Přehled obcí a měst realizující místní Agendu 21 v ČR za rok 2010

Zdroj: Databáze místních Agend 21 (CENIA)

4.3 Analýza místní Agendy 21 dle krajů

Tabulka 8 Počet municipalit zapojených do místní Agendy 21 po krajích

Kraj	Počet MA 21 v kraji	Počet obcí v kraji	%
Jihočeský	4	623	0,6%
Jihomoravský	7	673	1,0%
Karlovarský	3	131	2,3%
Královéhradecký	1	448	0,2%
Liberecký	8	215	3,7%
Moravskoslezský	11	299	3,7%
Olomoucký	11	399	2,8%
Pardubický	3	451	0,7%
Plzeňský	2	501	0,4%
Středočeský	9	1146	0,8%
Ústecký	5	354	1,4%
Vysočina	35	730	4,8%
Zlínský	4	305	1,3%

Zdroj: Databáze místních Agend 21 (CENIA)

Výše uvedená tabulka nám znázorňuje rozložení jednotlivých municipalit místní Agendy 21 v krajích České republiky. Pro lepší zhodnocení jsou čísla uvedeny k poměru obcí v kraji. Z tabulky vyplývá, že nejvyšší počet obcí zapojených do realizace místní Agendy 21 se nachází na území kraje Vysočina. Kraj Vysočina má na svém území celkem 35 obcí, měst či regionů zapojených do místní Agendy 21. Toto číslo představuje 4,8% obcí z celého kraje, čímž se kraj Vysočina řadí na první místo i v relevantním vyjádření. Od dubna 2009 realizuje kraj také projekt „Vysočina 21“, který se snaží přiblížit veřejnosti a ostatním organizacím prostřednictvím aktivit místní Agendy 21.

Další významnou oblastí ze čtrnácti krajů, kde se místní Agenda 21 uskutečňuje je hlavní město Praha. V tomto kraji realizuje místní Agendu 21 třináct municipalit. V tabulce však hlavní město není uvedeno. Ve Zlínském kraji je v současné době realizována místní Agenda 21 ve čtyřech obcích. Jedná se o Uherské Hradiště, Valašské Klobouky, Valašské Meziříčí a Vsetín. Město Vsetín se v roce 2010 zařadilo mezi neúspěšnější realizátory a stejně jako v roce 2007 a 2008 obhájilo kategorii B. Vsetín začal na projektu místní Agendy 21 pracovat již od roku 1999. Zvláštností je také to, že koordinátorem programu není veřejná správa, ale zastřešuje ji obecně prospěšná společnost s názvem Společnost pro komunitní práci Vsetín, o.p.s. Do projektu místní Agendy 21 je zapojeno více než 60 subjektů ze všech oblastí společenského života a také řada společensky významných osobností, včetně vedení radnice. Projekt má značnou podporu vedení města a jednotlivé aktivity projektu tvoří již tradiční, oblíbenou a obecně přijímanou součást života města.⁴⁸

Další zmiňovanou obcí ve Zlínském kraji je Uherské Hradiště, které zahájilo svou činnost v oblasti místní Agendy 21 v roce 2005 vstupem do Národní sítě zdravých měst. Ve spolupráci s NSZM začalo pořádat první akce k tématu udržitelného rozvoje a zvýšení kvality života ve městě. O dva roky později došlo k dalšímu zásadnímu kroku a tou bylo členství v Týmové iniciativě pro místní udržitelný rozvoj (TIMUR). V této době Uherské Hradiště zaujímá kategorii D. Ve svém městě koordinátoři místní Agendy 21 pořádají pravidelné veřejné fóra, kulaté stoly a osvětové a výchovné akce pro všechny generace. Místní Agenda

---

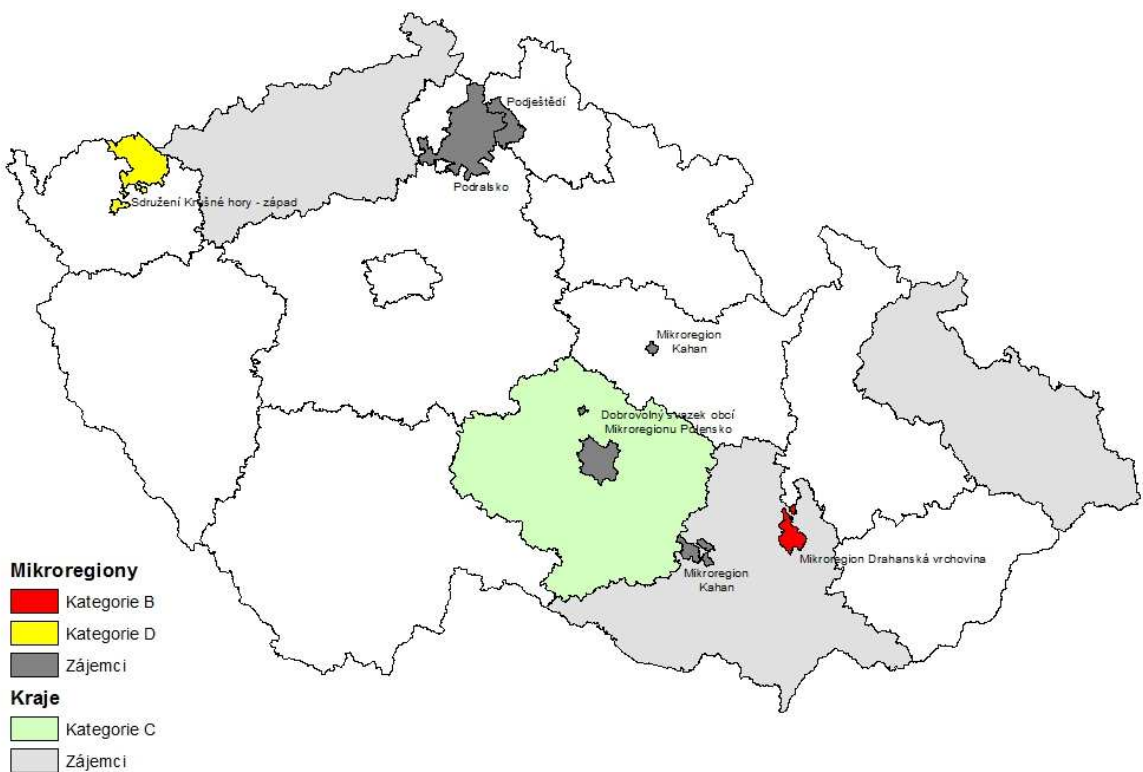
⁴⁸ *Oficiální stránky města Vsetín* [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupné z: <<http://vsetin.cz/>>.

21 je v tomto městě zaměřena z větší části na environmentální politiku. (Hrabalíková, 2011)

Valašské Meziříčí je dalším městem s dobře fungující místní Agendou 21. Činnost v této oblasti realizuje od roku 2003 a nyní dosahuje kategorie C. V rámci projektu pořádá město spolu s partnery každoročně celou řadu aktivit jako je Den Země, 60 a víc, neznamená nic, a spoustu dalších poměrně náročných projektů, díky kterým se může pyšnit třetí nevyšší kategorií.

Posledním zástupcem z řad Zlínského kraje je město Valašské Klobouky, které je zatím zaregistrováno v kategorii Zájemci.

Obrázek 4 Přehled regionů realizujících místní Agendu 21 v ČR za rok 2010

Zdroj: Databáze místních Agend 21 (CENIA)

4.4 Analýza místní Agendy 21 dle kategorií

Jednotlivé kategorie místní Agendy 21 byly představeny již v předchozí části. Kritéria místní Agendy 21 se tedy rozdělují do čtyř základních kategorií A - D. Plnění jednotlivých kritérií k postupu do vyšší kategorie není povinné, slouží pouze jako pomocný nástroj

k orientaci v procesu MA 21, má inspirovat a sloužit k předávání zkušeností mezi jednotlivými municipalitami.

Tabulka 9 Počet municipalit registrovaných MA 21 v jednotlivých kategoriích

Kategorie	Počet
Kategorie B	7
Kategorie C	20
Kategorie D	26
Zájemci	63
Celkem	116

Zdroj: Databáze místních Agend 21 (CENIA)

Tabulka č. 9 se zaměřuje na statistiku municipalit dle jasně definovaných kategorií. Podle Databáze MA 21 bylo k dubnu 2011 evidovaných celkem 116 obcí, měst či regionů, kteří realizují nebo chtějí realizovat místní Agendu 21. Kategorie A zatím nedosáhla žádná municipalita. Kategorie A je dlouhodobý náročný proces spojený s aktivní účastí široké veřejnosti. Zatím nejpočetnější skupinou je kategorie Zájemci, kteří tvoří asi 53 % z celkových 116 municipalit. Tato kategorie v sobě skrývá všechny registrované zájemce o problematiku místní Agendy 21 v řadách místních samospráv. Kromě nich jsou však v kategorii také zájemci z neziskového sektoru. Ti však nejsou do tohoto čísla započítáni. Tzv. začátečnickou úroveň místní Agendy 21, která předpokládá organizační zajištění celého procesu je kategorie D. V České republice dosáhlo této skupiny 25 obcí a jeden mikroregion. Ve Zlínském kraji získalo tuto kategorii město Uherské Hradiště. Třetí nejvyšší úroveň, tedy kategorií C zahrnuje 20 municipalit, kde je zastoupen i kraj Vysočina a statutární město Ústí nad Labem. V současné době je v ČR nejvyšší dosaženou kategorií, kategorie B. Kategorie B dosáhlo pouze 6 obcí včetně města Vsetín ve Zlínském kraji a mikroregion Dražanská vrchovina.

Tabulka č. 10 znázorňuje velikostní strukturu obcí realizujících místní Agendu 21 v jednotlivých krajích. Z tabulky lze vyčíst, že v kraji Vysočina, jež patří mezi kraje s nejvyšším počtem místních Agend 21, realizují tento projekt z více jak 64 % malé obce do 2 tis. obyvatel. Ve Zlínském kraji $\frac{3}{4}$ obcí patří do velikostní struktury 10 – 50 tis. obyvatel. Pouze obec Valašské Klobouky je obcí od 2 do 10 tis. obyvatel. Z celkového hlediska se místní Agenda 21 v České republice realizuje v malých obcích. Velké municipalita nad 50 tis. obyvatel jsou zastoupeny pouze v 5,8 %.

Tabulka 10 Souvislost velikosti obce a MA 21

Kraj	Velikostní kategorie podle počtu obyvatel				Celkem
	Do 2 tis.	2 - 10 tis.	10 - 50 tis.	Nad 50 tis.	
Hl.město Praha	15,4%	46,2%	30,8%	7,7%	100,0%
Jihočeský	0,0%	25,0%	75,0%	0,0%	100,0%
Jihomoravský	0,0%	25,0%	75,0%	0,0%	100,0%
Karlovarský	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
Královehradecký	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
Liberecký	33,3%	33,3%	33,3%	0,0%	100,0%
Moravskoslezský	20,0%	20,0%	40,0%	20,0%	100,0%
Olomoucký	90,9%	0,0%	9,1%	0,0%	100,0%
Pardubický	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Plzeňský	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Středočeský	33,3%	33,3%	33,3%	0,0%	100,0%
Ústecký	0,0%	25,0%	50,0%	25,0%	100,0%
Vysočina	64,5%	16,1%	19,4%	0,0%	100,0%
Zlínský	0,0%	25,0%	75,0%	0,0%	100,0%
Celkem	37,5%	23,1%	33,7%	5,8%	100,0%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě informací z Databáze místních Agend 21

5 ZMAPOVÁNÍ MÍSTNÍ AGENDY 21 V UHERSKÉM HRADIŠTI A NÁVRH ŘEŠENÍ

5.1 Místní Agenda 21 v Uherském Hradišti

Město Uherské Hradiště s téměř 26 tisíci obyvateli se rozprostírá v centru Slovácka. Leží ve Zlínském kraji při břehu Moravy, kde tvoří oblast s výraznou a rozmanitou krajinou. Uherské Hradiště je známé svou láskou k folklóru, dobrým vínem a řadou dosud zachovávaných tradic.

Dle koordinátory projektu Ing. Miroslavy Hrabalíkové bylo prvním náznakem pro zavedení místní Agendy 21 pro město vstoupení do NSZM v roce 2005. Již tehdy začali pracovníci městského úřadu pracovat na prvních akcích s tematikou udržitelného rozvoje a zlepšení kvality života ve městě. Na tyto aktivity v roce 2008 navázal projekt "Rozvoj místní Agendy 21 v Uherském Hradišti" a o dva roky později rozšířený projekt "Uherské Hradiště - město pro místní Agendu 21".

Prvotní myšlenka realizovat ve městě Uherské Hradiště principy udržitelného rozvoje vznikla z důvodu toho, že město chtělo zlepšit kvalitu veřejné správy, kterou poskytuje a navázat spolupráci s veřejností, jež by se podílela na rozhodovacích procesech města. Základním kamenem pro fungující místní Agendu 21 je také fakt, že lidé žijící v tomto kraji byli odedávna úzce spojeni s krajinou kolem nich, ochranou životního prostředí a ekologickou výchovou. Přesvědčit se o tom můžeme na mezinárodním festivalu ekologických filmů Týká se to také tebe, které město spolu s partnery každoročně pořádá. Místní Agenda 21 je financována z rozpočtu města Uherské Hradiště a Revolvingovým fondem MŽP ČR. (Hrabalíková, 2011)

Projekt „Rozvoj místní Agendy 21 v Uherském Hradišti“ a následný projekt „Uherské Hradiště – město pro místní Agendu 21“ se zaměřují především na otázky zvyšování kvality veřejné správy, osvětové kampaně, zelené úřadování a procesy zapojování veřejnosti směřující k rozvoji města. Prvotním úkolem v tomto projektu bylo nalezení celkové koordinace, jež zde úplně chyběla. Záštitu projektu přijalo vedení města již v samých počátcích a pokračuje s ní i během realizace. Oficiálními zástupci místní Agendy 21 v Uherském Hradišti se tedy stali Mgr. Josef Botek, tajemník města, z řad politiků, jež zastřešuje procesy místní Agendy 21 navenek, přijal tuto funkci Květoslav Tichavský, dřívější místostaros-

ta a dnes již starosta města. A v neposlední řadě koordinátorkou místní Agenda 21 v Uherském Hradišti se stala Ing. Miroslava Hrabalíková, která koordinuje činnost a komunikaci s místními organizacemi a partnery. Díky ustanovení organizačního zázemí se město posunulo z kategorie Zájemců do kategorie D. Celá místní Agenda 21 v Uherském Hradišti je zaměřena především na environmentální politiku a politiku životního prostředí. Proto i osvětové kampaně a akce pro veřejnost se nesou v tomto duchu. (Hrabalíková, 2011)

Z pořádaných aktivit můžeme zmínit:

- **Den stromů**

Program celého dne je určen jak pro širokou veřejnost tak pro základní a střední školy. Návštěvníci, kteří přijdou můžou shlédnout tematicky laděnou výstavu, zúčastnit se kvízů nebo se aktivně zapojit do programu sázení stromů v jedné z ulic uherskohradištska. V pozdějších hodinách nabízí program besedy s odborníky. Letošní ročník Dne stromů se plánuje na říjen 2011.

- **Den Země**

Tato akce probíhá od roku 2007 již každoročně. Letošní ročník je zaměřen na téma „Zpět ke kořenům“. Program nabízí promítání krátkých ekologických filmů díky partneru akce Městská kina UH, vyhlášení vítězů výtvarné soutěže a po celý den budou probíhat výtvarné dílničky, kde si žáci i veřejnost vytvoří památku na celou akci. V minulých letech byl Den Země v Uherském Hradišti obzvláště sestavením rekordního znaku města z víček od PET lahví nebo sestavením ekovtipu z ruliček od toaletního papíru. Již tradičně se do programu Den Země zapojuje řada organizací města a škol, které pomáhají se samotnou realizací celé akce.

- **Den zdraví**

Akce Den zdraví je pořádána ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem a za finanční podpory Všeobecné zdravotní pojišťovny. V minulých letech si lidé si mohli nechat vyšetřit tlak, cukr, cholesterol a následné výsledky konzultovat s přítomným lékařem. Součástí akce byly také poradny zdraví, hubnutí, kouření apod.⁴⁹

---

⁴⁹ PAVELČÍK, P., HRABALÍKOVÁ, M. *Místní Agenda 21 v Uherském Hradišti*. Město Uherské Hradiště, 2009. s. 21.

Činností místní Agendy 21 v Uherském Hradišti není pouze pořádání osvětových kampaní s ekologickou tematikou. Snahou města a místní Agendy 21 je především zapojit občany, kteří zde žijí do rozhodovacích procesů. Tak, aby i veřejnost měla možnost se vyjádřit k problémům, které město trápí či navrhnout řešení, které by problém mohlo vyřešit. Zpětná vazba od občanů je velmi důležitá při strategickém plánování a návrhu koncepcí rozvoje. Historicky první Veřejné fórum se v Uherském Hradišti konalo v roce 2009. Téměř 140 osob se zapojilo do diskuze u devíti tématických stolů, z nichž vyšlo deset nejžehavějších problémů města. Velký zájem v diskuzi byl především o problematiku sociálních a zdravotních služeb, životního prostředí a dopravy. Náměty, které byly výstupem Veřejného fóra byly zařazeny do Komunitního plánu jako priority. Na začátku letošního roku bylo pořádáno v pořadí již třetí Veřejné fórum, kde se lidé dozvěděli jaké kroky a postupy byly učiněny k vyřešení deseti problémům definovaných na předešlém Veřejném fóru. V počátku bylo na veřejných fórech velké zastoupení zaměstnanců úřadu, kteří nedali dostatečný prostor občanům k vyjádření jejich názorů. V současnosti je snaha koordinátorky místní Agendy 21 zmenšit zastoupení úředníků a získat si tak větší důvěru veřejnosti, že i jejich názor může přispět ke zlepšené kvalitě života ve městě. Samozřejmostí je také forma zapojení veřejnosti pomocí Veřejného projednání či Kulatých stolů. Tato forma probíhá častěji a vztahuje se vždy na konkrétní problematiku města. (Hrabalíková, 2011)

5.2 Partneři MA 21 v Uherském Hradišti

Otevřená spolupráce místních organizací s aktéry veřejné správy a podílení se na akcích pořádaných místní Agendou 21 patří mezi základní myšlenku systému místní Agendy 21. Přijetím partnerů do projektu se může stát práce mnohem jednodušší, kratší s viditelně uspokojivějšími výsledky. Na druhou stranu však spolupráce může na počátku znamenat větší úsilí a náklady nebo může dojít k situaci, kdy partner má jinou představu o práci. Ať už se na to díváme z kteréhokoli hlediska, zjistíme, že spolupráce s místními organizacemi je pro MA 21 důležitá a efektivní. Podpora zájmových subjektů nemusí nutně znamenat finanční formu. Velmi významnou pomocí se považuje například výměna zkušeností, vě-

nování času realizaci projektu či zajištění prostoru, kde se akce koná. Vždyť každý člověk zná a může poskytnout něco, co my nemáme.⁵⁰

Uherskohradištská místní Agenda 21 oficiálně spolupracuje s 22 místními organizacemi. Toto číslo by mohlo být daleko vyšší, ale do seznamu nejsou zahrnuty organizace, jejichž spolupráce byla pouze jednorázová a tedy zaměřená na provedení konkrétního projektu, kde po ukončení projektu končí i spolupráce. Mezi oficiální partnery také nejsou započítány mateřské, základní a střední školy, jelikož je jich v Uherském Hradišti velký počet. Místní Agenda 21 nechce, aby některé z nich byly zvýhodněny a některé naopak ne. Místní Agenda 21 v Uherském Hradišti je zapojena i do meziregionální spolupráce. Často pomoc s realizací projektů nabízí organizace ze Zlína, Brna, Valašského Meziříčí, Starého Města ad. Institucionálně byla v Uherském Hradišti byla ustavena Řídící skupina místní Agendy 21, která zasedá jednou za půl roku v přírodovědném centru TRNKA a jejím úkolem je koordinovat aktivity místní Agendy 21 v rámci principu partnerství. Na jednání Řídící skupiny jsou zváni především pedagogové zastupující ekologickou výchovu na školách a zastupci města. Vedení přírodovědných center TRNKA a ŽABKA, jež patří mezi spolukoordinátory místní Agendy 21 přednesou na setkání půlroční plán akcí, které se chystají, zjistí požadavky pedagogů a vyslechnou prezentaci námětů z vedení města. Řídící skupina MA 21 v Uherském Hradišti již od počátku není ideálně nastavena. Je zde malé zastoupení místních organizací, které mezi sebou dostatečně nespolupracují a na akcích místní Agendy 21 spolupracují spíše individuálně. (Hrabalíková, 2011)

Mezi oficiální partnery místní Agendy 21 v Uherském Hradišti patří:

- 1) Městská kina Uherské Hradiště
- 2) Městský úřad (hlavní budova)
- 3) Informační centrum pro mládež + Europe Direct
- 4) Přírodovědné centrum Trnka
- 5) ČSAD Uherské Hradiště, a.s.

---

⁵⁰ REITSCHMIEDOVÁ, A. et al. *Práce s veřejností a místní Agenda 21*. Praha: MŽP ČR, ČEÚ, 1998. s. 59.

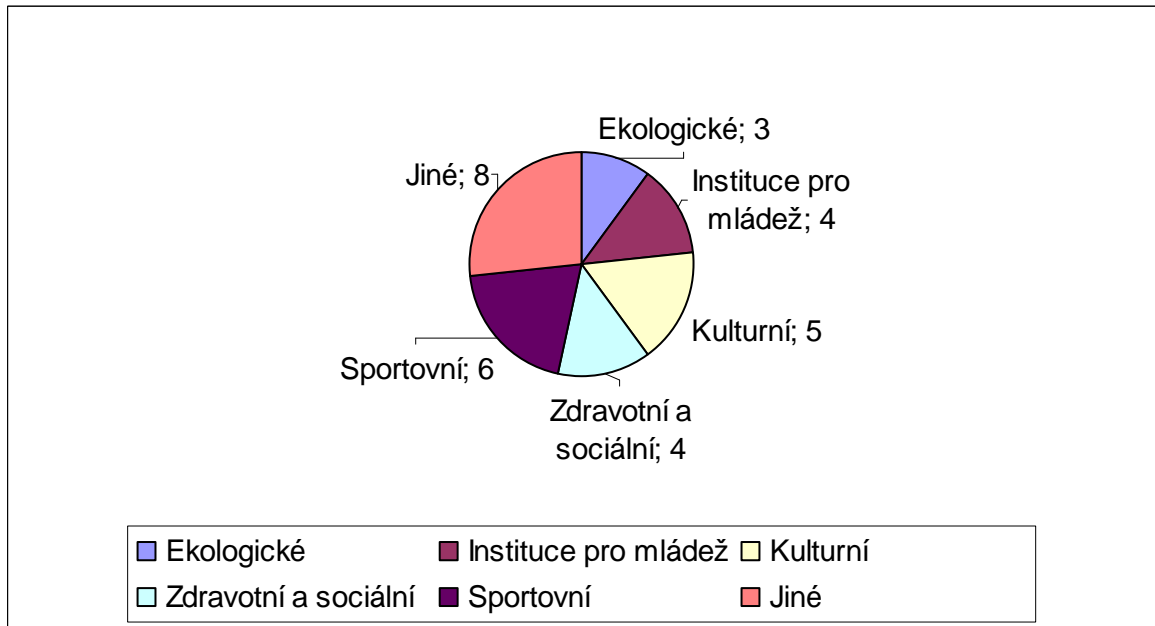
- 6) Městské informační centrum Uherské Hradiště
- 7) Centrum Akropolis, o.s.
- 8) Dům dětí a mládeže Šikula
- 9) Chráněná dílna Oblastní charity Uherské Hradiště – Lidumila
- 10) Diakonie ČCE – Středisko cesta
- 11) Park Rochus o.p.s.
- 12) Dětský a studentský parlament UH
- 13) Policie ČR – Obvodní oddělení Uherské Hradiště
- 14) Hasičský záchranný sbor Zlínského kraje
- 15) Zdravotnická záchranná služba Zlínského kraje- oblast Uherské Hradiště
- 16) Krajinka zdravé výživy
- 17) Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana
- 18) Slovácké muzeum
- 19) Uherskohradištská nemocnice, a.s.
- 20) Nadace Děti – Kultura – Sport
- 21) Všeobecná zdravotní pojišťovna, a.s.
- 22) Městská policie Uherské Hradiště

Výše uvedený seznam představuje hlavní partnery místní Agendy 21 v Uherském Hradišti. Kromě těchto místních organizací existují ještě organizace podílející se na volnočasových aktivitách v rámci projektu MA 21. Mezi ně patří:

- 1) Dětské dopravní hřiště
- 2) Aquapark Uherské Hradiště
- 3) Zimní stadion UH
- 4) Sportovní hala - Sportoviště města Uherské Hradiště
- 5) Atletický stadion
- 6) Víceúčelová sportoviště za sportovní halou

- 7) Městský fotbalový stadion
- 8) Klub kultury
- 9) Reduta
- 10) Přístaviště Bařova kanálu

Obrázek 5 Podíl partnerů místní Agendy 21 v Uherském Hradišti dle činnosti

Zdroj: Vlastní zpracování na základě zjištěných informací od partnerů místní Agendy 21 v Uherském Hradišti

V obrázku č. 5 je zobrazen podíl partnerů místní Agendy 21 v Uherském Hradišti dle tématu jejich činnosti. Jsou zde zastoupeny instituce ekologické, sportovní, zdravotní a sociální, kulturní, instituce pro mládež a jiné. Z grafu je zřejmé, že velkou část tvoří organizace sportovní, jež zabezpečují především volnočasové aktivity místní Agendy 21 v Uherském Hradišti. Do ekologické činnosti jsou zařazeny tři organizace. Mezi jiné subjekty patří například Městská policie, Policie ČR, Hasiči, atd.

Jakým způsobem jsou jednotlivé instituce do dění místní Agendy 21 zapojeny? Za tímto účelem bylo osloveno několik partnerů místní Agendy 21 v Uherském Hradišti, přičemž další text shrnuje hlavní poznatky v tomto směru.

- **Městská kina Uherské Hradiště**

Městská kina spolupracují s městem Uherské Hradiště již několik let na nejrůznějších typech akcí. Ne jinak je tomu i v případě místní Agendy 21. Dlouhodobá spolupráce těchto institucí je především dána společnými historickými souvislostmi a dobrými vztahy mezi zástupci jednotlivých organizací. Městská kina podporují akce města a místní Agendy 21 nabídkou doprovodného programu v podobě promítání krátkých tematických filmů, pořádání výstav ve foyer kina, výtvarných dílen pro děti či je zde možnost zajistit divadelní či hudební vystoupení. Každoročně se kino aktivně podílí na projektech Den Země a Evropský týden mobility Program je určen pro školy i veřejnost a je zdarma. V rámci místní Agendy 21 je kino Hvězda v kontaktu s přírodovědným centrem TRNKA, s kterým celý plán projednává. Od srpna 2010 probíhá rekonstrukce celého areálu kina, což má za následek částečné omezení spolupráce v tomto roce. Do budoucna se dá počítat se zapojením Městských kin ve větší míře. Kino Hvězda po své opravě nabídne nové moderní a prostorné zázemí ke konání širokého druhu akcí. Vedení Městských kin se také nebrání vstupu do řídicí skupiny místní Agendy 21, do které zatím nebyl přizván, ale již nyní má několik zajímavých nápadů jak propojit aktivity kina a místní Agendy 21.

- **Centrum Akropolis, o.s.**

Rodinné centrum Akropolis je nestátní neziskovou organizací zaměřenou především na práci s dětmi. Z toho vyplývá i forma spolupráce mezi centrem a místní Agendou 21. Centrum Akropolis zajišťuje výtvarné dílny pro děti na akcích Den zdraví, Den Země, Den stromů. V letošním roce také předvedly svěřenkyně centra své aerobikové vystoupení na Veřejném fóru a postarali se tak o zajímavý kulturní zážitek pro návštěvníky. Centrum se nebrání další spolupráci v této oblasti, jelikož je to pro něj dobrá forma zviditelnění a reklamy.

- **Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana**

Partnerství s místní knihovnou Bedřicha Beneše Buchlovana spočívá především v pořádání tematických setkání a besed se zajímavými hosty. Knihovna se zaměřuje především na akci Týden pro Zemi neboli Den Země, kde poskytuje prostor pro konání posezení spojené

s debatou na dané téma. Dílčí pomocí knihovny je také poskytnutí míst pro plošnou propagaci akce. Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana se aktivně zapojuje do dění ve městě, proto i spolupráce s místní Agendou 21 do dalších let bude podpořena.

- **Krajinka zdravé výživy**

Krajinka zdravé výživy je prodejna se specializovanými produkty v samém centru Uherského Hradiště. Její vedoucí pan Jiří Kovařík se nezabývá pouze samotným prodejem, ale pořádá ochutnávky a hlavně přednášky o zdraví, zdravých potravinách a Fair Trade. Krajinka zdravé výživy spolupracuje s místní Agendou 21 konkrétně na akci Den zdraví a Den Země. Zde poskytuje poradenskou činnost v již zmíněných oblastech zdraví a zdravých potravin a také možnost zakoupení biopotravin na ekojarmarku, který je každoročně součástí akcí. Krajinka zdravé výživy navázala spolupráci také s centrem Akropolis, kde proběhla přednáška na téma Jaro na talíři a pořádá se akce s názvem Oslava „Den Země“.

- **Hasičský záchranný sbor, Zdravotnická záchranná služba, Městská policie, Policie ČR**

Záchranné složky státu se na místní úrovni zapojují do několika osvětových kampaní a projektů. Složky Integrovaného záchranného systému jsou zapojeny do místní Agendy 21 v Uherské Hradišti již od samého počátku. Podporují především osvětové kampaně zaměřené na bezpečnost a prevenci. V rámci Dne Země, Týden mobility, Dne zdraví a dalších akcí pořádají tématické přednášky s názornými a praktickými ukázkami jak pro děti tak dospělé. Veřejnost tak může z blízka shlédnout policejní či hasičský vůz, naučit se poskytnout první pomoc nebo si vyzkoušet, co práce záchranných složek obnáší. Členové záchranného systému také aktivně pomáhají při akci „Večerní in-line bruslení v Uherském Hradišti“, což je akce pořádaná s velkou pomocí zlínského partnera společností HEPA BladeNights.

- **Diakonie ČCE – Středisko Cesta**

Diakonie ČCE - středisko CESTA vznikla v roce 1997. V Uherském Hradišti provozuje dvě sociální služby, a to denní stacionář pro klienty se středním až hlubokým mentálním, či

kombinovaným postižením a poradnu rané péče. Denní stacionář zahájil svůj provoz v roce 1998. O ranou péči byla nabídka služeb střediska rozšířena v roce 2009. Po dobu svého působení si středisko získalo pevné místo mezi poskytovateli sociálních služeb v Uherském Hradišti a jeho okolí. Do projektu místní Agendy 21 je Diakonie zapojena od roku 2010. Pravidelně se zapojuje do diskuzí řídicí skupiny místní Agendy 21, jejíž je členem. Účastní se akcí jako je Evropský týden mobility, kde se snaží přiblížit veřejnosti život handicapovaných osob a nabízí možnost vyzkoušet si, jak se těmito lidem ve městě žije. V rámci svých možností středisko CESTA spolupracuje i s dalšími partnery dle zaměření akce. V dalších letech by se středisko rádo podílelo na činnosti místní Agendy 21, jež by svým pohledem poskytovatele sociálních služeb a nestátní neziskové organizace přispěla k rozvoji města a zvýšení kvality života v něm.

- **Přírodovědné centrum TRNKA**

Přírodovědné centrum TRNKA patří mezi výrazné aktéry místní Agendy 21 v Uherském Hradišti a spolu s centrem ekologické výchovy ŽABKA, ze Starého Města jež koordinují celý program každé akce zaměřené na environmentální politiku v projektu místní Agendy 21. TRNKA je mladá organizace působící v Uherském Hradišti přes 3 roky. Je součástí Domu dětí a mládeže Šikula a jejím cílem je nabídnout školám, veřejnosti a organizacím pomoc na poli environmentální výchovy a vzdělávání. V projektu místní Agendy 21 pořádá široký program, který je z města objednan na zakázku. Spolu s centrem ŽABKA se podílejí na organizační přípravě akcí Týden pro Zemi, Týden mobility, Den stromů. Konkrétně pak zajišťují besedy se zajímavými hosty, exkurze do přírody, výtvarnou soutěž na dané téma celého ročníku, výtvarné dílny, výstavy s doprovodným výukovým programem, a další. V jejich prostorech se konají dvakrát ročně zasedání řídicí skupiny místní Agendy 21, kde se především pedagogům sdělují plány akcí, jež v následujících šesti měsících budou pořádány. Vedení přírodovědného centra se netají tím, že další spolupráce s místní Agendou 21 bude záviset na finančním prostředcích a taky na lepších vztazích mezi partnery projektu.

- **Městské informační centrum**

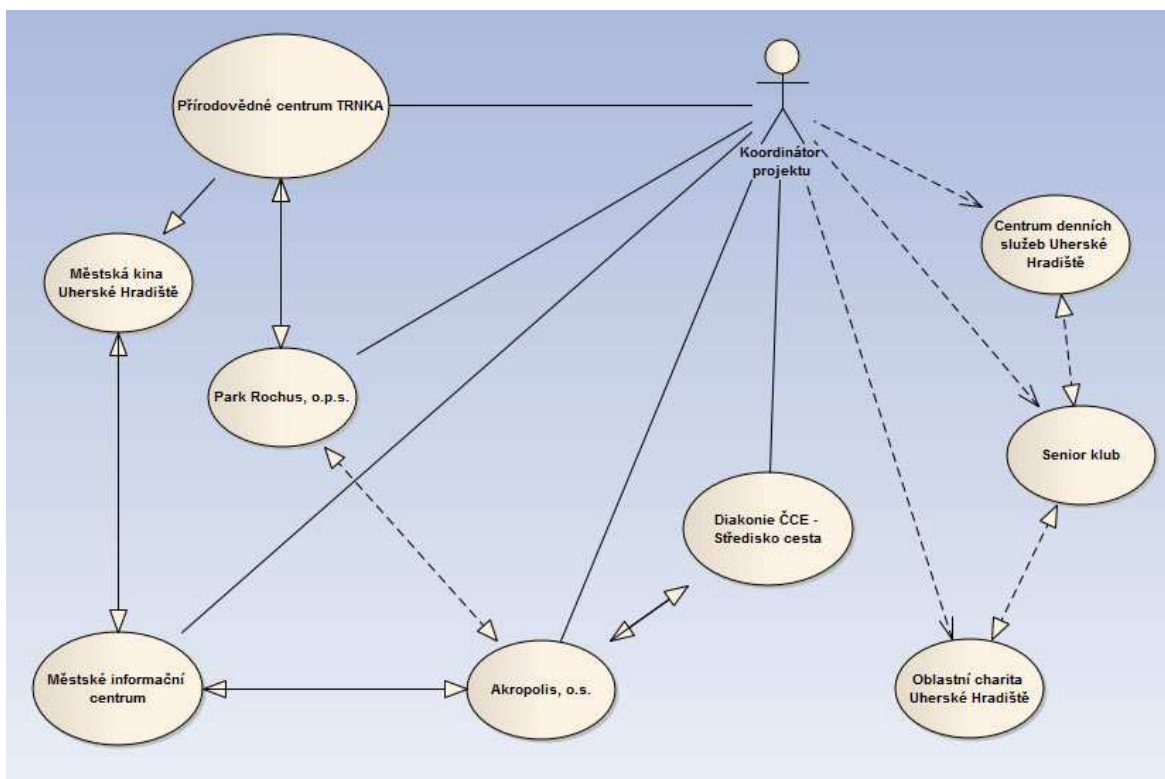
Městské informační centrum Uherské Hradiště je zařazeno mezi důležité partnery místní Agendy 21. Podílí se především na přípravě Veřejných fór města, kterých se také aktivně

účastní. V rámci časových a personálních možností pak zajišťují i další akce jako je například podzimní škola NSZM ČR. Zástupci Městského informačního centra pravidelně zasedají na setkání řídicího výboru místní Agendy 21. Důležitou podporou místní Agendy 21 informačním centrem je také zajištění propagace.

- **Park Rochus, o.p.s.**

Obecně prospěšná společnost Park Rochus byla založena v říjnu roku 2010, jedná se tedy o velmi mladou organizaci, která ale již nyní má za sebou konání několika významných akcí. Její snahou je regenerace přírodní lokality Rochus nacházející se v příměstské části Uherského Hradiště, jež byla zařazena do soustavy Natura 2000. Významná přírodní lokalita by se v budoucnu měla stát přírodně – kulturně – rekreační oblastí, ve které najdeme muzeum v přírodě, přírodní labyrint, ekostatek, expozici místních rostlin atd. Spolupráce Parku Rochus, o.p.s. s místní Agendou 21 je teprve v počátcích. První větší akcí v projektu Uherské Hradiště – město pro místní Agendu 21 byla akce Stromy pro Rochus. Hlavním cílem této akce byla výsadba 14 stromů v lokalitě Rochus. Do výsadby se zapojily kromě veřejnosti, také školy nebo zájmové kroužky dětí a mládeže. Součástí dne byl informační servis o Parku Rochus a MA 21 a doplňkový program pro děti. Organizace spolu s místní Agendou 21 v tomto měsíci také rozhodla o zapojení do projektu Město stromů. Jejich úkolem bude navrhnout celoroční kampaň pro veřejnost tématicky propojenou se stromy a přírodou. Nejbližší akce projektu Uherské Hradiště – město pro místní Agendu 21 se bude konat v květnu letošního roku pod názvem Otevírání pastvin s širokým programem pro děti i dospělé. Park Rochus, o.p.s. navázal spolupráci s Městem UH, Slováckým muzeem, Přírodovědným centrem TRNKA, momentálně je v jednání i spolupráce s centrem Akropolis, o.s. Obecně prospěšná společnost je významnou rozvojovou oblastí pro místní Agendu 21, proto se dá do budoucna počítat s výrazným partnerstvím těchto subjektů.

Obrázek 6 Vztah vybraných aktérů MA 21 v Uherském Hradišti

Zdroj: Vlastní zpracování na základě rozhovorů s partnery místní Agendy 21 v Uherském Hradišti

Obrázek č. 6 uvádí vztah nejdůležitějších partnerů místní Agendy 21 v Uherském Hradišti, jež patří mezi klíčové jádro tohoto projektu. Šest vybraných aktérů spolupracuje dle výše uvedeného schématu, v němž je aktuální spolupráce označena plnou čarou a možná budoucí spolupráce čarou přerušovanou. Šipky poté naznačují jakým směrem partnerství probíhá. Většinou jde však o vzájemné spolupracování. Významným subjektem je v tomto vztahu koordinátor projektu, který zastupuje ideje města a dohlíží na finanční stránku celého projektu. Přírodovědné centrum TRNKA je v obrázku zobrazeno na stejné úrovni jako již zmíněný koordinátor projektu. Funkcí centra je především organizace akcí a návrh celého průběhu konané aktivity. V obrázku je také zobrazen návrh řešení, který spočívá v zaměření MA 21 na starší občany. Toto řešení je detailněji popsáno v další kapitole. Myšlenkou je zapojení třech organizací pracujících se seniory, jež by mohly navázat spolupráci se všemi znázorněnými partnery. Například Městské informační centrum by se Senior klubem mohlo uspořádat program v podobě historické prohlídky města, Městská

kina by mohla zajistit filmové představení, či hudební koncert. Nebo centrum Akropolis by mohlo uspořádat výukové nebo pohybové kurzy.

5.3 Shrnutí a návrh řešení rozvoje místní Agendy 21 do budoucna

Místní Agenda 21 v Uherském Hradišti je poměrně mladý projekt financovaný z revolvingového fondu Ministerstva životního prostředí se silným zázemím místního úřadu. Občané města častěji zaznamenávají souvislost pořádaných akcí s místní Agendou a tento pojem již mají z velké části v podvědomí. Pravidelné konání osvětových kampaní nebo pořádání veřejných projednání si u lidí získává stále větší oblibu a hlavně důvěru v to, že jejich názor může ovlivnit dění ve městě. Město Uherské Hradiště se snaží v co největší míře podporovat tyto aktivity a neustále zkvalitňovat život ve městě.

Další otázkou, která je tradičně s místní Agendou 21 spojována je zapojení místních organizací do tohoto projektu. V současné době MA 21 oficiálně spolupracuje s dvaadvaceti institucemi, které se podílejí na programu výchovných akcí a dalšími deseti, které zajišťují volnočasové aktivity. Bližší zkoumání místní Agendy 21 v Uherském Hradišti poukazuje na skutečnost, že aktivity jsou zaměřeny především na mladé obyvatele a děti které se střetávají při akcích jako je Den Země, Evropský týden mobility, Večerní in-line bruslení apod. Samozřejmě jsou tyto akce určeny pro širokou veřejnost, nicméně z více jak 90 % se jich účastní právě mladí lidé.

S výše uvedenou skutečností souvisí i můj první návrh rozvoje místní Agendy 21 v Uherském Hradišti, který orientuje aktivity místní Agendy 21 na starší občany a seniory. V Uherském Hradišti celkově chybí aktivity pro tuto skupinu obyvatel, kteří chtějí aktivně trávit svůj čas a navazovat přátelství. Člověk jako tvor společenský potřebuje být v kontaktu s lidmi, sdílet s nimi své starosti i radosti, bavit se a třeba se i učit novým věcem. Místní Agenda 21 pořádá akci Den zdraví, kde mají lidé možnost prokonzultovat s odborníky své problémy týkající se kouření, obezity, cukrovky apod. Akce je pořádána ve spolupráci se Všeobecnou zdravotní pojišťovnou, Hradišťskou nemocnicí a Střední zdravotnickou školou. Avšak myslím si, že toto je jediná akce okrajově se dotýkající skupiny starších občanů. Možným návrhem řešení pro místní Agendu 21 v Uherském Hradišti je zapojení do projektu i organizace se zaměřením na starší občany a seniory. Jedná se především o Senior centrum Uherské Hradiště, což je příspěvková organizace města, jež by se mohla zapojit do pořádání kulturních, sportovních či jiných akcí. Dalším krokem by mohlo

být oslovení organizace Centrum denních služeb pro seniory, která se snaží zajistit péči seniorům, jež chtějí prožívat aktivní dny mezi svými vrstevníky. Tato organizace by se mohla podílet na programu pro seniory v oblasti aktivizační a terapeutické činnosti (ruční práce, četba tanec, zpěv, procvičování paměti, motoriky). Další pomoc by mohla nabídnout Oblastní charita Uherské Hradiště, která již částečně s místní Agendou 21 spolupracuje. Při schůzkách, které jsem absolvovala z důvodu zmapování partnerů místní Agendy 21 jsem také zjistila, že otázkou zkvalitnění života seniorů nemusí být nutně organizace, které jsou s nimi přímo spojeny. Svůj program by pro ně pomohlo zajistit i kino Hvězda, jež může nabídnout řadu filmových projekcí určených pro starší občany či centrum Akropolis, které ve svých plánovaných vizích předpokládá zaměření na tuto cílovou skupinu. Centrum Akropolis by mohlo nabídnout výukové programy týkající se například jazykové či počítačové gramotnosti, přednášky, cvičení, multisenzorickou místnost nebo jiné formy zapojení seniorů, které by závisely na podrobnější spolupráci hlavních partnerů. Inspirovat se může Uherské Hradiště například městem Mladá Boleslav, která pravidelně pořádá akci s názvem Sportovní hry seniorů nebo sousední Valašské Meziříčí, které již druhým rokem realizuje úspěšný projekt „60 a víc neznámá nic“, jehož hlavním cílem je podpořit pohyb a sportování účastníků a při sportovních aktivitách umožnit společná setkání a zážitky.

Výsledkem mého mapování partnerů místní Agendy 21 v Uherském Hradišti je také fakt, jež mě provázel téměř každou schůzkou. Zjistila jsem, že velkým problémem při pořádání akcí jsou finanční prostředky, kterými jsou místní organizace při plánech konkrétních programů dost omezeny. Organizace, s nimiž místní Agenda 21 spolupracuje, do pořádané akce vloží krom finančních prostředků také hodně své osobní aktivity. Tento přístup je však poměrně omezený a organizace se netají tím, že do dalších let spolupráce bude záviset na finančních možnostech města. V souvislosti s tím je navrženo i další mé řešení, jež spočívá ve vytvoření organizace, s největší pravděpodobností obecně prospěšné společnosti, jež by ležela mimo kompetence místního úřadu, a jejichž hlavní činností by bylo zajišťovat v Uherském Hradišti místní Agendu 21 z odborného hlediska. Tato společnost by pracovala na zlepšení kvality života ve městě a na podpoře neziskového sektoru. Svou odborností by zajišťovala místní Agendu 21 v následujících oblastech: pořádání osvětových kampaní, návrh nových aktivit, tvorba strategických dokumentů v souvislosti s místní Agendou 21, poradenská činnost pro místní neziskové organizace či tvorba vlastních projektů. Vytvoření takové společnosti by mělo za následek lepší orientaci v místní Agendě 21, navázání spo-

lupráce s větším počtem místních organizací, jež by díky poradenské činnosti snadněji dosáhli na finanční prostředky z grantů a dotací, či lepší organizace stávajících i nových kampaní.

Místní Agenda 21 v Uherském Hradišti má předpoklady k tomu, aby dosáhla dalších a vyšších úspěchů. Otázkou je, zda silná podpora z řad městského úřadu potrvá a zda se lidé budou aktivně podílet na rozvoji svého města. Místní Agenda 21 je dlouhodobý proces, proto nyní nelze říci, kam její kroky budou směřovat. Avšak doufejme, že to budou kroky správným směrem, jež přispějí ke zlepšení života v tomto městě.

ZÁVĚR

Ochrana životního prostředí spojená se stále častějšími hrozbami ekologických katastrof, v podobě kácení deštných pralesů, zemětřesení, povodní a dalších, slýcháváme v posledních letech se stále větší intenzitou. Obranou proti těmto negativním vlivům je důležitá výchova a osvěta každého z nás, jak se k planetě Zemi chovat. Při řešení zmíněných problémů by mělo lidstvo vycházet především z hesla „Mysli globálně, jednej lokálně“, jež vyjadřuje hlavní myšlenku místní Agendy 21, a v jejímž jádru je zakotveno řešení přírodních problémů z nejnižší úrovně. Místní samosprávy se tedy mohou podílet na zavádění principů udržitelného rozvoje v podobě spolupráce s širokou veřejností a místními organizacemi.

Při zpracování mé diplomové práce jsem zjistila, že místní Agenda 21 je v současné době v České republice realizována pouze ve 116 municipalitách. Toto číslo je v porovnání se zahraničními zeměmi poměrně nízké. Důvodem jsou především neúplné informace zástupců města či nedostatek finančních prostředků. Dle zjištění je místní Agenda 21 v České republice z velké části realizována v malých obcích, kde se lidé více zajímají o rozvoj své obce a přispívají svou aktivitou k pořádání nejrůznějších akcí. Ve Zlínském kraji místní Agendu 21 realizují čtyři obce (Uherské Hradiště, Vsetín, Valašské Meziříčí, Valašské Klobouky), jež mohou být dobrým příkladem pro další obce v tomto kraji. Nejvýraznějším zástupcem z řad Zlínského kraje je město Vsetín, které dosáhlo zatím nejvyšší kategorie B.

Diplomová práce je zaměřena na případovou studii města Uherské Hradiště. Po zmapování místních aktérů zapojených do programu místní Agendy 21 vzešlo několik podnětů ke zlepšení. Problémem se kterým se místní Agenda 21 v Uherském Hradišti potýká je úzké zaměření aktivit na jednu cílovou skupinu, tj. na mládež a úzké zaměření akcí především na environmentální politiku. Návrhem řešení je rozšíření aktivit i na skupinu starších občanů a seniorů. Využitím metody řízených rozhovorů jsem také zjistila malou propojenost mezi organizacemi při přípravě akcí místní Agendy 21. Každá organizace pracuje na programu místní Agendy 21 spíše individuálně a chybí ji celková koordinace, kterou by však mohl zlepšit návrh, jež navrhuje zřízení organizace mimo kompetence města, jež by systematicky vedla organizace v projektu místní Agendy 21 a zabývala se i dalšími poradenskými činnostmi.

Budoucnost místní Agendy 21 nejen v České republice závisí na aktivitě lidí, jež se budou zapojovat do dění ve svém okolí a zlepšovat tak kvalitu života v něm.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografické publikace

- [1] BRUNDTLANDOVÁ, G. *Naše společná budoucnost*. 1. vyd. Praha: Academia, 1991. 297 s.
- [2] HRABALOVÁ, S. *Teorie a praxe rozvoje měst a obcí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 93 s.
- [3] KAŠPAR, J., MAREK, J. *Příručka pro mapování kvality místních agend 21*. 1. vyd. Praha: MŽP, 2005. 20 s. ISBN 80-7212-379-3.
- [4] KAŠPAR, J., PETROVÁ, M. *Místní Agenda 21: Informace, postupy, kritéria*. 1. vyd.. Praha: MŽP, 2006. 55 s. ISBN 80-7212-435-8.
- [5] MOLDAN, B. *Indikátory trvale udržitelného rozvoje*. 1. vyd.. Praha: MŽP, 1996. 87 s. ISBN 80-7078-380-X.
- [6] MOLDAN, B. *(Ne)udržitelný rozvoj: ekologie – hrozba i naděje*. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2003. 141 s. ISBN 80-246-0769-7.
- [7] PAVELČÍK, P., HRABALÍKOVÁ, M. *Místní Agenda 21 v Uherském Hradišti*. 1. vyd. Uherské Hradiště: Město Uherské Hradiště, 2009. 32 s. ISBN 978-80-904380-3-3.
- [8] PŮČEK, M. a kol. *Udržitelný rozvoj, environmentální řízení a audit*. 1. vyd. Vsetín: COM4, 2007. 79 s. ISBN 978-80-903960-1-2.
- [9] REITSCHMIEDOVÁ, A. a kol. *Metodika pro místní Agendy 21 v České republice: Strategie, postupy a techniky uplatnění MA21 na místní a regionální úrovni ČR*. 1. vyd. Praha: MŽP, 2003. 113 s.
- [10] REITSCHMIEDOVÁ, A. a kol. *Průvodce pro místní Agendy 21*. 1. vyd. Praha: ČEÚ, 2001. 16 s.
- [11] REITSCHMIEDOVÁ, A. a kol. *Práce s veřejností a místní Agenda 21*. 1. vyd. Praha: ČEÚ, 1998. 88 s. ISBN 80-7212-047-6.
- [12] RYNDA, I. *Trvale udržitelný rozvoj*. 1. vyd. Praha: MŽP, 1999. 6 s.

- [13] WOKOUN, R. a kol. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. rozš. Vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.

Studentská vědecká a odborná činnost

- [14] HLAVÁČKOVÁ, V. *Indikátory udržitelného rozvoje ve městě Hodonín*. 2010. 84 s. Vedoucí Studentské vědecké a odborné činnosti Ing. Milan Půček, MBA, Ph.D.
- [15] KOLOVRATNÍKOVÁ, V. *Místní Agenda 21 v podmínkách České republiky*. 2009. 82 s. Vedoucí Studentské vědecké a odborné činnosti doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.

Interview

- [16] HRABALÍKOVÁ, M., Městský úřad Uherské Hradiště, odbor architektury, plánování a rozvoje města. [rozhovor 25.3.2011].
- [17] HOFFMANNOVÁ, Z., Diakonie ČCE – Středisko CESTA. [rozhovor 10.4.2011].
- [18] KORVAS, J., Městská kina Uherské Hradiště. [rozhovor 30.3.2011].
- [19] KRÁLOVÁ, L., Přírodovědné centrum TRNKA. [rozhovor 11.4.2011].
- [20] MEGA, D., Centrum Akropolis, o.s. Uherské Hradiště. [rozhovor 5.4.2011].
- [21] PAVELČÍK, P., Park Rochus, o.p.s. Uherské Hradiště. [rozhovor 22.4.2011].
- [22] VACULÍKOVÁ, B., Městské informační centrum. [rozhovor 19.4.2011].
- [23] ZÁCHRANNÉ SLOŽKY UHERSKÉ HRADIŠTĚ [rozhovor 10.4.2011].

Internetové zdroje

- [24] *Centrum denních služeb pro seniory* [online]. [cit. 2011-04-15]. Dostupný z WWW:< <http://uhradiste.charita.cz/hlavni-strana/centrum-dennich-sluzeb-pro-seniory>>.
- [25] *CENIA: Místní Agenda 21* [online]. [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW:<[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFVZ8VR3/\\$FILE/mistni_agenda21.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFVZ8VR3/$FILE/mistni_agenda21.pdf)>.

- [26] *CENIA: Sada kritérií místní Agendy 21* [online]. [cit. 2011-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformaceoMA21/Kriteriama21/tabid/93/language/cs-CZ/Default.aspx>>.
- [27] *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2011-04-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/home>>.
- [28] *Česká informační agentura životního prostředí* [online]. [cit. 2011-04-10]. Dostupný z WWW: <http://www.cenia.cz/_C12571B20041F1F4.nsf/index.html>.
- [29] *Databáze místních Agend 21 v ČR* [online]. [cit. 2011-04-09]. Dostupný z WWW: <<http://ma21.cenia.cz/>>.
- [30] *Diskusní portál k místní Agendě 21 a místní Akci 21* [online]. [cit. 2011-04-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.agenda21.cz/>>.
- [31] *Informační systém statistiky a reportingu* [online]. [cit. 2011-04-26]. Dostupný z WWW: <<http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=87>>.
- [32] *Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana* [online]. [cit. 2011-04-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.knihovnabbb.cz/>>.
- [33] *Krajinka zdravé výživy* [online]. [cit. 2011-04-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.zdrava-vyziva.krajinka.cz/>>.
- [34] *Místní vlády pro udržitelný rozvoj ICLEI* [online]. [cit. 2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.iclei.org/>>.
- [35] *Národní síť zdravých měst* [online]. [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.nszm.cz/index.shtml>>.
- [36] *Občanská společnost – návod k použití* [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://obcan.ecn.cz/>>.
- [37] *Oblastní charita Uherské Hradiště* [online]. [cit. 2011-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://uhradiste.charita.cz/>>.
- [38] *Oficiální stránky města Uherské Hradiště* [online]. [cit. 2009-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.mesto-uh.cz/>>.
- [39] *Oficiální stránky města Valašské Meziříčí* [online]. [cit. 2009-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.valasskemezirici.cz/>>.

- [40] *Oficiální stránky Ministerstva pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mmr.cz/>>.
- [41] *Oficiální stránky Ministerstva životního prostředí ČR* [online]. [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.mzp.cz/>>.
- [42] *Oficiální stránky Ministerstva pro místní rozvoj ČR* [online]. [cit. 2011-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.mmr.cz/>>.
- [43] *Oficiální stránky města Vsetín* [online]. [cit. 2011-04-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.mestovsetin.cz/>>.
- [44] *Oficiální stránky města Valašské Klobouky* [online]. [cit. 2011-04-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.valasskeklobouky.cz/>>.
- [45] *Oficiální stránky Zlínského kraje* [online]. [cit. 2011-04-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.kr-zlinsky.cz/>>.
- [46] *Oficiální stránky kraje Vysočina* [online]. [cit. 2011-04-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.kr-vysocina.cz/>>.
- [47] *Pracovní skupina pro udržitelný rozvoj regionů, obcí a území* [online]. [cit. 2011-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://psur.mmr.cz/>>.
- [48] *Pracovní skupina Rady vlády pro udržitelný rozvoj* [online]. [cit. 2011-04-26]. Dostupný z WWW: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHV26XQ](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHV26XQ)>.
- [49] *Rada evropských obcí CEMR* [online]. [cit. 2011-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.ccre.org/>>.
- [50] *Senior centrum Uherské Hradiště* [online]. [cit. 2011-04-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.seniorcentrumuh.cz/>>.
- [51] *Společnost pro komunitní práci Vsetín, o.p.s.* [online]. [cit. 2011-04-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.spkp.cz/16-MA-21.aspx>>.
- [52] *Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj* [online]. [cit. 2011-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.timur.cz/>>.
- [53] *Ústav územního rozvoje* [online]. [cit. 2011-04-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.uur.cz/>>.

- [54] *Výchova a osvěta – klíč k udržitelnému rozvoji* [online]. [cit. 2011-04-26]. Dostupný z WWW: <http://www.unesco-kromeriz.cz/udrzitelny_rozvoj/co_je_udrzitelny_rozvoj.pdf>.
- [55] *Zákon o životním prostředí* [online]. [cit. 2011-04-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/5b17dd457274213ec12572f3002827de?OpenDocument>>.

Koncepce a strategie

- [56] *Dokument Agenda 21* [online]. [cit. 2011-04-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/e26dd68a7c931e61c1256fbe0033a4ee/b56f757c1507c286c12570500034ba62?OpenDocument>>.
- [57] *Strategie udržitelného rozvoje České republiky 2004 – 2010* [online]. [cit. 2011-04-10]. Dostupný z WWW: <http://www.mzp.cz/cz/strategie_udrzitelneho_rozvoje>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CAF	Common Assessment Framework.
CEMR	Council of European Municipalities and Regions.
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí.
ČCE	Českobratrská církev evangelická.
ČEÚ	Český ekologický ústav.
ČR	Česká republika.
EU	Evropská unie.
CHKO	Chráněná krajinná oblast.
ICLEI	Local Governments for Sustainability.
ISO	International Organization for Standardization.
MA 21	Místní Agenda 21.
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj.
MŽP	Ministerstvo životního prostředí.
NSZM	Národní síť zdravých měst.
OSN	Organizace spojených národů.
TIMUR	Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj.
TUR	Trvale udržitelný rozvoj.
UH	Uherské Hradiště.
UR	Udržitelný rozvoj.
ÚUR	Ústav územního rozvoje.
WCED	World Commission on Environment and Development.
ZLK	Zlínský kraj.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Rovnováha hledisek udržitelného rozvoje	15
Obrázek 2 Graf vývoje místní Agendy 21 v ČR v letech 2006 - 2010	40
Obrázek 3 Přehled obcí a měst realizující místní Agendu 21 v ČR za rok 2010.....	42
Obrázek 4 Přehled regionů realizující místní Agendu 21 v ČR za rok 2010.....	44
Obrázek 5 Podíl partnerů místní Agendy 21 V Uherském Hradišti dle činnosti.....	52
Obrázek 6 Vztah vybraných aktérů MA 21 v Uherském Hradišti	57

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Přehled kritérií a ukazatelů kategorie – Zájemci	34
Tabulka 2 Přehled kritérií a ukazatelů kategorie – D	34
Tabulka 3 Přehled kritérií a ukazatelů kategorie – C	35
Tabulka 4 Přehled kritérií a ukazatelů kategorie – B	35
Tabulka 5 Přehled kritérií a ukazatelů kategorie – A	36
Tabulka 6 Vývoj místní Agendy 21 v České republice v jednotlivých letech.....	40
Tabulka 7 Počet jednotlivých typů municipalit	41
Tabulka 8 Počet municipalit zapojených do místní Agendy 21 po krajích	42
Tabulka 9 Počet municipalit registrovaných MA 21 v jednotlivých kategoriích.....	45
Tabulka 10 Souvislost velikosti obce a MA 21	46

SEZNAM PŘÍLOH

P I: DEKLARACE Z RIO DE JANEIRA O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ

P II: 28. KAPITOLA DOKUMENTU AGENDA 21

PŘÍLOHA P I: DEKLARACE Z RIO DE JANEIRA O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ

Preambule

Konference OSN o životním prostředí a rozvoji, která se sešla v Rio de Janeiru ve dnech 3. – 14. června 1992, potvrzující Deklaraci konference OSN o životním prostředí přijatou ve Stockholmu 16. června 1972 a ve snaze na tuto deklaraci navázat, s cílem vytvořit nové a spravedlivé partnerské vztahy v globálním měřítku, novou úroveň spolupráce mezi státy, klíčovými sférami společnosti a lidem, hledajíc cestu k mezinárodním dohodám, které by respektovaly zájmy všech lidí a chránily nedělitelnost globálního spojení životního prostředí a rozvoje, uznávajíc nedělitelnost a vzájemnou závislost všeho na Zemi, která je naším domovem, prohlašuje, že:

Zásada 1

Lidské bytosti stojí v ohnisku zájmu o trvale udržitelný rozvoj. Mají právo na zdravý a produktivní život, který je v souladu s přírodou.

Zásada 2

V souladu s Chartou OSN a se zásadami mezinárodního práva mají státy plné právo užívat své vlastní zdroje ve shodě s vlastní politikou péče o životní prostředí a rozvoj a zároveň jsou zodpovědné za to, aby činnosti, které spadají pod jejich jurisdikci nebo kontrolu, nepoškozovaly životní prostředí jiných států nebo území, která pod jejich státní jurisdikci nespádají.

Zásada 3

Právo na rozvoj musí být naplňováno tak, aby odpovídalo potřebám současných a budoucích generací, pokud jde o stav životního prostředí.

Zásada 4

V zájmu dosažení trvale udržitelného rozvoje musí ochrana životního prostředí tvořit nedílnou součást procesu rozvoje a nemůže být chápána odděleně.

Zásada 5

Všechny státy a všechny národy musejí spolupracovat na základním úkolu odstranění chudoby, což je neodmyslitelný předpoklad pro trvale udržitelný rozvoj; musejí spolupracovat

tak, aby se zmenšovaly rozdíly v životní úrovni a aby se více vycházelo vstříc potřebám většiny lidí na zeměkouli.

Zásada 6

Obzvláštní pozornost musí být věnována zvláštnímu postavení a potřebám rozvojových zemí, především těch nejméně rozvinutých a těch, jež jsou v oblasti životního prostředí nejzranitelnější. Mezinárodní akce na poli životního prostředí a rozvoje by též měly odpovídat zájmům a potřebám všech zemí.

Zásada 7

Státy musejí spolupracovat v duchu globálního partnerství tak, aby bylo možné uchovávat, chránit a obnovovat zdraví a integritu ekosystémů na zemi. Vzhledem k odlišné míře, jíž státy přispívají ke globálnímu zhoršování stavu životního prostředí, mají tyto státy společnou, ale diferencovanou zodpovědnost. Vyspělé země uznávají svou odpovědnost za snahu o trvale udržitelný rozvoj, berouce v úvahu důraz, který jejich společnosti kladou na otázky globálního životního prostředí s ohledem na technologické a finanční zdroje, které mají k dispozici.

Zásada 8

S cílem dosáhnout udržitelného rozvoje a lepší kvality života pro všechny lidi by státy měly omezit a vyloučit neudržitelné modely výroby a spotřeby a zavádět vhodná demografická opatření.

Zásada 9

Státy by měly spolupracovat tak, aby byly posíleny jejich vlastní schopnosti dosáhnout trvale udržitelného rozvoje; budou proto zvyšovat vzájemné porozumění formou výměny vědeckých a technologických poznatků, klást důraz na rozvoj, přizpůsobování, rozšiřování a transfer technologií. Včetně technologií nových a inovovaných.

Zásada 10

Otázky životního prostředí se nejlépe řeší za účasti všech zainteresovaných občanů na všech úrovních. Na národní úrovni musí mít každý jednotlivec řádný přístup k informacím týkajícím se životního prostředí, které jsou v držení úřadů, včetně informací o nebezpečných látkách a činnostech probíhajících v jejich společenství; musí mít také možnost se podílet na rozhodovacím procesu. Státy musejí podporovat a napomáhat rozvoji vědomí a

účasti veřejnosti tím, že budou v širokém měřítku zpřístupňovat informace. Musí být umožněn efektivní přístup k právním a administrativním aktům, včetně vyrovnání a odškodnění.

Zásada 11

Státy musejí vytvořit účinnou legislativu týkající se životního prostředí. Ekologické normy, cíle a priority řízení péče o životní prostředí by měly odrážet ty kontexty životního prostředí a rozvoje, ke kterým se vztahují. Normy používané v jedné zemi nemusejí být vhodné pro jinou zemi, především se to týká zemí rozvojových, neboť jim mohou způsobit nečekané ekonomické a sociální výdaje.

Zásada 12

Státy by měly spolupracovat s cílem vytvořit opěrný a otevřený mezinárodní ekonomický řád, který by vedl ve všech zemích k ekonomickému růstu a trvale udržitelnému rozvoji, a tím by umožnil lepší řešení problémů poškozování životního prostředí. Ekologicky cílená opatření v obchodní politice by neměla být prostředkem svévolné nebo neoprávněné diskriminace nebo skrytého omezování mezinárodního obchodu. Je třeba se vyhýbat jednostranným akcím, jejichž cílem je vypořádat se s ekologickými dopady, které jsou mimo jurisdikci dovážející země. Environmentální opatření řešící globální ekologické problémy nebo problémy přesahující hranice států by měla být pokud možno přijímána na základě mezinárodního konsensu.

Zásada 13

Státy musejí vytvořit vlastní právní systém týkající se závazků a náhrad poskytovaných obětem znečištění nebo jiných ekologických škod. Státy musejí také urychleně a rozhodnějším způsobem spolupracovat na dalším rozvíjení mezinárodního práva týkajícího se závazků a náhrad za negativní účinky ekologických škod, způsobených oblastem mimo jurisdikci těchto států aktivitami provozovanými v rámci jejich vlastní jurisdikce nebo kontroly.

Zásada 14

Státy by měly rozvíjet účinnou spolupráci s cílem znesnadnit nebo zabránit přemísťování a přenosu aktivit a látek, které způsobují vážné ekologické škody, nebo jsou pokládány za škodlivé lidskému zdraví.

Zásada 15

Státy musejí za účelem ochrany životního prostředí přijímat podle svých schopností preventivní přístupy. Tam, kde hrozí vážná nebo nenapravitelná škoda, nesmí být nedostatek vědecké jistoty zneužit pro odklad účinných opatření, která by mohla zabránit poškození životního prostředí.

Zásada 16

Státní úřady by měly usilovat o to, aby při výdajích na životní prostředí byly brány v úvahu mezinárodní souvislosti, aby byly využívány ekonomické nástroje a aby bylo dodržováno pravidlo, že náklady související se znečištěním by měl v zásadě nést znečišťovatel; přitom by měl být brán ohled na veřejný zájem a neměly by být narušovány mezinárodně obchodní vztahy a investiční aktivity.

Zásada 17

Hodnocení vlivu činností na životní prostředí (EIA) jako nástroj uplatňovaný na celostátní úrovni musí být aplikováno na ty navrhované aktivity, které by pravděpodobně mohly mít závažný negativní dopad na životní prostředí a které jsou předmětem rozhodování odpovídajících státních orgánů.

Zásada 18

Státy musejí okamžitě uvědomit jiné státy o jakékoli přírodní katastrofě, která by pravděpodobně mohla vyvolat náhlé škodlivé účinky na životním prostředí těchto států. Mezinárodní společenství musí vynaložit veškeré úsilí, aby pomohlo takto postiženým zemím.

Zásada 19

Státy musejí předem a včas uvědomit a řádně informovat druhé potenciálně postižené státy o aktivitách, které mohou mít závažné negativní ekologické účinky přesahující hranice státu, a musejí s těmito státy včas a v dobré víře věc konzultovat.

Zásada 20

Ženy sehrávají důležitou úlohu v péči o životní prostředí a v rozvoji. Jejich plné uplatnění je tedy zásadní podmínkou pro dosažení trvale udržitelného rozvoje.

Zásada 21

Tvůrčí schopnosti, ideály a odvaha mladých lidí v celém světě musejí být mobilizovány s cílem vytvořit globální partnerství, jež by umožnilo dosažení udržitelného rozvoje a zajištění lepší budoucnosti pro všechny lidi.

Zásada 22

Domorodé obyvatelstvo a jeho společenství a další místní společenství hrají díky svým znalostem a tradičním zvyklostem důležitou roli v ochraně a rozvoji životního prostředí. Státy by měly uznávat a podporovat jejich identitu, kulturu a zájmy, a tak jim umožnit zapojení do úsilí o dosažení trvale udržitelného rozvoje.

Zásada 23

Životní prostředí a přírodní zdroje utlačovaných, ovládaných a okupovaných národů musejí být chráněny.

Zásada 24

Válečné aktivity jsou pro udržitelný rozvoj nutně destruktivní. Proto musejí státy i v dobách ozbrojených konfliktů respektovat mezinárodní právo zajišťující ochranu životního prostředí a v případě potřeby spolupracovat na jeho dalším rozvoji.

Zásada 25

Mír, rozvoj a ochrana životního prostředí jsou na sobě vzájemně závislé a neoddělitelné.

Zásada 26

Státy musejí řešit své spory týkající se životního prostředí mírovou cestou a vhodnými prostředky v souladu s Chartou OSN.

Zásada 27

Státy a národy musejí v dobré víře a v duchu partnerství spolupracovat na plnění zásad zakotvených v této Deklaraci a na dalším rozvíjení mezinárodního práva v oblasti trvale udržitelného rozvoje.

PŘÍLOHA P II: 28. KAPITOLA DOKUMENTU AGENDA 21

INICIATIVY MÍSTNÍCH ÚŘADŮ NA PODPORU AGENDY 21 PROGRAMOVÉ OBLASTI

Východiska opatření

28.1.

Velké množství problémů a řešení obsažených v Agendě 21 má své kořeny na úrovni místních aktivit; participace a spolupráce místních úřadů bude proto faktorem určujícím úspěšnost realizace jejich cílů. Místní úřady vytvářejí, řídí a udržují ekonomickou, sociální a environmentální infrastrukturu, dohlížejí na plánování, formují místní politiku životního prostředí a předpisy a pomáhají při implementaci národní a subnárodní environmentální politiky. Protože jsou úrovní správy nejbližší lidem, sehrávají důležitou roli ve výchově, mobilizaci i při reakci na podněty veřejnosti a napomáhají tak dosažení udržitelného rozvoje.

Cíle

28.2.

Pro tuto programovou oblast byly navrženy následující cíle:

- (a) do roku 1996 by měla většina místních úřadů ve všech zemích provést konzultace s obyvatelstvem a sáhnout v rámci komunit konsenzu ohledně "místní Agendy 21";
- (b) do roku 1993 by mělo mezinárodní společenství iniciovat konzultační proces, zaměřený na zvýšení spolupráce mezi místními úřady;
- (c) do roku 1994 by měli představitelé sdružení měst a dalších místních úřadů zvýšit úroveň spolupráce a koordinace za účelem zlepšení výměny informací a zkušeností mezi jednotlivými místními úřady;
- (d) všechny místní úřady v jednotlivých zemích by měly podněcovány k implementaci a monitorování programů zaměřených na zabezpečování účasti žen a mládeže v procesech rozhodování, plánování a implementace.

Činnosti

28.3.

Všechny místní úřady by měly vstoupit do dialogu s občany, místními organizacemi a soukromými podniky a přijmout "místní Agendu 21". Na základě konzultací a vytváření konsenzu by se místní úřady poučily od občanů a od místních, občanských, komunitních, obchodních a průmyslových organizací a získaly informace nutné pro zformulování nejlep-

ších strategií. Tento proces konzultací by zvýšil povědomí domácností o udržitelném rozvoji. Jednotlivé programy, politiky, zákony a předpisy úřadů zaměřené na dosažení cílů Agendy 21 by byly základě přijatých místních programů posouzeny a modifikovány. Jednotlivé strategie by také mohly být použity při podpoře návrhů na místní, národní, regionální a mezinárodní financování.

28.4.

Je třeba posilovat partnerství mezi relevantními orgány a organizacemi, jako jsou UNDP, Centrum OSN pro lidská sídla (Habitat), UNEP, Světová banka, regionální banky, Mezinárodní unie místních úřadů, Světová asociace velkých metropolí, Summit velkých měst světa, Organizace spojených měst a další partnerské organizace, s cílem zmobilizovat větší mezinárodní podporu ve prospěch programů místních úřadů. Důležitým cílem by bylo podporovat, rozšiřovat a zvyšovat úroveň stávajících organizací pracujících v oblasti vytváření potenciálu místních orgánů a péče o místní životní prostředí.

Z tohoto důvodu:

(a) se vyzývají Habitat a další relevantní orgány a organizace OSN, aby posílily služby spočívající ve sběru informací o strategických záměrech místních úřadů především o těch, které vyžadují mezinárodní podporu;

(b) by mohly být, prostřednictvím periodických konzultací, probíhajících za účasti mezinárodních partnerů i rozvojových zemí, přezkoumány jednotlivé strategie a zvážena nejlepší forma mobilizace mezinárodní podpory. Takovéto odvětvové konzultace by doplňovaly současně probíhající konzultace, zaměřené na jednotlivé země, jako jsou například konzultace, které se konají v konzultačních skupinách anebo formou kulatých stolů.

28.5.

Zástupci asociace místních úřadů orgánů jsou vyzýváni k zavedení procesů zaměřených na zlepšení výměny informací, zkušeností a na vzájemnou technickou spolupráci mezi jednotlivými místními úřady.

Prostředky implementace:

(a) Financování a vyhodnocení nákladů

28.6.

Doporučuje se, aby všechny strany znovu posoudily nároky na financování v této programové oblasti. Sekretariát Konference odhadl průměrné celkové roční náklady pro období 1993-2000 na posílení služeb mezinárodního sekretariátu zaměřených na implementaci

činností v rámci této kapitoly na přibližně 1 milion USD hrazený mezinárodním společenstvím formou grantů nebo úlev. Toto je pouze indikativní a řádový odhad nákladů, který dosud nebyl přezkoumán vládami.

(b) Rozvoj lidských zdrojů a vytváření potenciálu

28.7.

Tato programová oblast by měla ulehčit vytváření potenciálu a školící aktivity, které již jsou obsaženy v jiných kapitolách Agendy 21.